23րդ ՏԱՐԻ — ԿԻՐԱԿԻ 12 ՅՈՒԼԻՍ 1892 — ԹԻՒ 177

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal "HAÏRÉNIK„
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300	Թիւ	75	ղր.	Մէճիտ.
»	150	»	40	»	»
Գաւառներու	300	»	100	»	»
»	150	»	50	»	»
»	75	»	25	»	»
Օտար երկրաց	300	»	25	Ֆրանք	

Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոստայի թուղթ կ'ընդունուի 100 ղրշ. տեղ 115 ղրշ.)

غلطه‌ده اسکی بانق عثمانیده
حیره‌نیك غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

10 ՓԱՐԱՅ — 10 ՓԱՐԱՅ

ԳՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Մեր կարդացող ժողովուրդը ամէն ժամանակէ աւելի հիմա սկսած է սիրել զուտ գրականութիւնը, այսինքն մեր ժամանակակից, մեր օրն օրին ապրած կեանքին վերաբերեալ գրականութիւնը։ Ժամանակ մը այսպէս չէր․ օրուան հանրային վէճերը, հին կեանքի վերաբերեալ դէպքերն, անոնք միայն սիրելի էին ժողովրդին։ Բայց տարը տարի է ի վեր գրողները կամաց կամաց հետեւեցան այնպիսի ուղղութեան մը որ ժողովուրդը սկսաւ համ առնել իր օրուան ընտանեկան, անհատական կեանքին հետ յարաբերութիւն ունեցող գրուածներէն։

Երբ ժողովուրդը սկսած է սիրել զուտ գրականութիւնը և այդ կարգի յօդուածներ ու գրքեր փնտռել, բնական է որ գրողներն ալ աւելի ոյժ կուտան ժողովրդի ճաշակին, և աւելի բնական ալ է որ այս տեսակ գրողներուն թիւը կը շատնայ։ Ու երբ գրողները կը շատնան՝ վէճերն ալ կը սկսին իրենց մէջ, բաժանումներ առաջ կուգան և ահա կը սկսին “Մենք ու դուք„ի, “Հին ու Նոր„ի, “Իրական դպրոց„ի, “Իտէական դպրոց„ի, վէճերն։ Այդ վէճերը շատ լսուեցան մեր բացակայութեան միջոցին։ Հարցումներ եղան, պատասխաններ տրուեցան։ “Գրական դպրոցն ի՞նչ է, Նորը ի՞նչ է, հինը ի՞նչ է, դուք ո՞վ էք, անոնք ո՞վ են„, հարցում ու պատասխան իրարու զարնուեցան․ ուրիշներ աւելի առաջ երթալով ըսին․ “Ի՞նչ գրականութիւն ունինք որ ելեր հինի ու նորի, դուքի մենքի, դպրոցի խնդիրներ մէջտեղ կը նետենք։„

Վիճաբանելու նոյն իսկ այս տաքութիւնը ցոյց կուտայ թէ արդարեւ կան գրական խնդիրներ որոնց վրայ կ'արժէ ուշադրութիւն դարձնել։ Բոլոր հարցումներու մէջ էն կարեւորն այն է թէ՝ ունի՞նք գրականութիւն։

Այս հարցումին պատասխանը պարզ է։ Գրականութիւն ըսելով ինչ որ կ'ըմբռնենք եւրոպական իմաստով, զայն չունինք։ Սակայն ինչ որ ունինք գրական բան, մեզ կը յուսադրէ թէ ապագային մէջ պիտի ունենանք լաւ գրականութիւն մը։ Հիմա մենք ուրիշ բան չենք ըներ բայց եթէ կը փորենք այն հողն որուն մէջ պիտի ձգենք հիմերն այն շէնքին որ պիտի ըլլայ մեր գրականութիւնը։ Ու երբ “հինի նորի„, “մենքի դուքի„, “դպրոցի„ խնդիրներ կը յարուցանենք, ուրիշ բան չենք ըներ բայց եթէ պատրաստել այդ ապագայ շէնքին յատակագիծը։

Մենք հիմա գրականութիւն չունինք վասն զի մեզ կը պակսին շատ մը պայմաններ որք անհրաժեշտ են գրականութիւն ստեղծելու համար։ Եւ գլխաւորապէս մեր պակասութիւնն այն է որ մենք չունինք գրելու կարող մարդերու պատկառելի թիւ մը․ և անոնք ալ որ կը գրեն, շատ անպատրաստ են գրագէտ ըլլալու։

Եւ ասիկայ ալ զարմանք չպատճառեր և ո՛չ ալ յուսահատութիւն. ընդհակառակը մեր արդի գրական վիճակի մէջ շատ յոյս կուտայ ապագային համար։ Հաստատուն, լաւ գրականութիւն ունենալու գլխաւոր պայմանն է ունենալ հաստատուն, լաւ դաստիարակութիւն և գիտութիւն։ Երբ ժողովուրդ մը կը կրթուի, գիտութիւն կ'ունենայ, իր մէջէն դուրս կ'ելլեն այնպիսիներ որք գրականութեան համար իրենց բնական յարմարութիւնը զօրացուցած են ուսումով ու գիտութեամբ և հետեւաբար կարող են ընդհանրութեան համար գրել։ Արդ մեր դպրոցներն ի՞նչ արտադրեցին․ հազիւ թէ կէս դար է որ մենք սկսած ենք դպրոցի նմանող հաստատութիւններ ունենալ և կրթուելու հետամուտ ըլլալ։ Ցայտնի է թէ մեր վիճակին մէջ գտնուող ժողովուրդ մը մէկէն ի մէկ չկրնար կատարեալ դպրոցներ ունենալ, և նկատելով մեր տոհմային բնական թերութիւնները, բացայայտ է որ մենք կամաց կամաց առաջ կ'երթանք, կյնալով, ելլելով, շատ սխալներ գործելով, մեր սխալը ուշ ճանչնալով, և աւելի ուշ շըտկելով։ Գրականութիւնն ալ մեր ստացած կրթութեան հետ միասին գրեթէ մէկտեղ առաջ կ'երթայ։

Սակայն ուսման, գիտութեան, կրթութեան հետ միասին կարեւոր են նաև ուրիշ շատ մը պայմաններ ալ որպէս զի գրականութիւնը ծլի ծաղկի․ այդ պայմանները կը պակսին մեզ։ Եւ սակայն այս ամէն անյաջողութիւններով հանդերձ միշտ կ'աշխատինք որ գրականութիւն մը քիչ շատ լաւ կերպով ունենանք։

* * *

Երբ այսպէս կ'աշխատինք գրականութեան համար, շատ բնական է որ “հինի ու նորի„, “մենքի դուքի„, “իրական ու իտէական„ դպրոցի խնդիրներ ծագին մեր մէջ, և պէտք էր որ ծագէին․ առանց այն վէճերուն կարելի չէ ուղղութիւն մը գտնել։

Գրականութեան մէջ գաղափարներ չկրնա՞ն յայտնուին, և միթէ չկա՞ն մեր մէջ հին ու նոր գաղափարներ, չկա՞ն պահպանողականներ ու յառաջդիմականներ։ Գրականութեամբ ժողովուրդը լուսացընելու համար ամէն գրող միթէ միեւնոյն եղանակո՞վ կը գրէ․ չկա՞ն գրելու համար տարբեր տարբեր եղանակներ։ Ինչ որ էր ժամանակ մը գրելու ձեւը, միշտ միեւնո՞յնը կը մնայ․ ո՞չ ապաքէն անցեալին հաւատարիմներ ալ կան, նոր եղանակով գրողներ ալ կան։ Եւ այս ամէնը կրնան շատ անկատար ըլլալ, բայց վերջապէս գոյութիւն ունին ու իրարմէ տարբեր են, և ահա այդ տարբերութիւնն առաջ կը բերէ “մենք ու դուքը„, “հին ու նորը„, “իտէական ու իրական դպրոցը„։

Մենք այսօր թէ՛ մեր ստացած շատ կիսկատար կրթութեամբը, և թէ ուրիշ զանազան պատճառներով չենք կրնար արտադրել բարձր գրուածներ, պատմական, իմաստասիրական, կրօնական, բանաստեղծական, վիպական։ Մենք այժմ կ'արտայայտենք մեր մտքի խըռովումները, մեր սրտի թեթեւ թռիչները։ Եւ սակայն որչափ ալ տկար ըլլան այս բանաստեղծական, վիպական մեր թօթովումները, սակայն կը հպատակին, բնական բերումով, գրական ընդհանուր օրէնքի մը, որ ամէն տեղ գոյութիւն ունի։ Այդ օրէնքը կ'անուանենք դպրոց որ երկու գլխաւոր բաժանում ունի․ այդ բաժանումն ինքնաբերաբար առաջ եկած է գրողներու բնաւորութեան համեմատ։ Եւ որովհետեւ ամէն տեղ մարդկային բնաւորութիւնը մի և նոյնն է, յայտնի է թէ մեր մէջ ալ գոյութիւն ունի այդ տարբերութիւնը։

Մեր այս ըսածն աւելի պարզ բացատրելու համար քննենք մեր բանաստեղծական ու վիպական արտադրութիւնները և տեսնենք թէ ի՛նչ դպրոցներու կը պատկանին։

Ինչպէս ամէն տեղ նոյնպէս մեր մէջ ալ երկու դպրոց կայ․ եսասիրական դպրոցը, մարդասիրական դպրոցը։ Եսասիրական դպրոցին — բացատրութիւնը աղէկ մտքով հասկնալու է — պատկանողներն անոնք են որք միայն իրենց անձովը կ'զբաղին։ Իրենց ուրախութիւնը, իրենց վիշտը կը բաւէ իրենց․ անոնց վրայ կը գրեն, զանոնք կ'երգեն, զանոնք կը նկարագրեն։ Այս գրողները կը գտնեն ընթերցողներուն մէջ իրենց քոյր սրտերը։ Աղջիկ մը, կին մը, պատանի մը, երիտասարդ մը, ծեր մը կ'ունենայ իր բանաստեղծը, իր վիպասանը․ անոր գրուածներուն մէջ կը գտնէ իր սրտին տրոփումները, իր հոգւոյն արձագանգը, կը սիրէ այդ բանաստեղծը, կը կարդայ զայն։ Հոգեկան տարբեր տարբեր վիճակ ունեցողները, ունին իրենց զատ զատ բանաստեղծը։ Եսասիրական դպրոցին պատկանողները գործ չունին ընդհանրութեան հետ, իրենք իրենց համար կը գրեն, և երբ կարդացողներ կ'ունենան քիչ կամ շատ թուով, այդ իրենց գործը չէ։

Մարդասիրական դպրոցին պատկանողները բոլորովին կը տարբերին միւսներէն։ Ինքզինքնին կը մոռնան, միայն կը մտածեն իրենց շուրջը գտնուողներու վիճակին վրայ։ Իրենք կրնան շատ լաւ կացութիւն ունենալ, կրնան ուրախ և գոհ ըլլալու շատ պատճառներ ունենալ, բայց կը զգածուին, կը տխրին իրենց բոլորտիքը գտնուողներուն ցաւերովը, վշտերովը։ Կը դիտեն, կ'ուսումնասիրեն, կը ստեղծեն, կը հրճուին, կը տխրին, կը կարեկցին ուրիշներու ուրախութեանը կամ ցաւին համար։ Առաքեալներ են որք մասնաւոր կոչում մը ունին, մարդկութեան ցաւերը թեթեւցնել, տառապանքներն սփոփել, անոնց աղէտներուն, ընկերական կազմակերպութեան առաջ բերած չարիքներուն դարմանը փնտռելու։

Եթէ լաւ դիտենք մեր գրական արտադրութիւնները, կը տեսնենք որ բոլոր բանաստեղծական ու վիպական գրուածներն, որքան ալ տկար ու սակաւաթիւ ըլլան, ունին այս երկու բաժանումներն, որք հետըզհետէ կը զարգանան։ Եւ կարելի է նաև նշմարել որ մարդասիրական դպրոցին պատկանողներ շատ աւելի են քան թէ եսասիրական դպրոցին պատկանողները։

Մեր արդի գրականութեան մէջ այս երկու գլխաւոր բաժանումները կը տեսնուին, ինչպէս նաև գաղափարի տարբերութիւններ, պահպանողական ու յառաջդիմական ոգի, ուսկից բնականաբար յառաջ կուգան դպրոցի խնդիրները։

Ա. Ա.

„ՅՈՅՍԸ ԱՌԱՆՑ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ„

Հայրենիք սովոր է խնդիրներ յարուցանել, կամ լաւ եւս է ըսել յարուցեալ խնդիրները մեկնաբանօրէն հրապարակել։

Հայրենիք իր երկրորդ թերթով խնդիր մը կը քրքրէ․— լաւ է որ ժողովուրդը գիտնայ իր կրօնական սխալ բացատրութիւնները, ճանչէ անհմուտ ու [illegible] գրաշարներու նախճիրներն եւ մանաւանդ ընդելանայ թէ կան հայկական եկեղեցւոյ մէջ այնքան յունական ու այնքան լատինական ներշնչումներ զորս կրած են մեր երանելի նախնիք ինչ ինչ տխուր պարագաներու ազդեցութեամբ։

Կ'ուզէ՞ք որ ասոր մէկ ապացոյցը տամ․ երկու ամիս յառաջ պաշտօնիս բերմամբ Ազգ. Մատենադարանի դրահամարը կ'ընէինք Մկրեան Յովհաննէս Հօր, Ֆընտըգլեան Գառնիկ, Աղաբէկեան Մարկոս ու Տէմիրճիպաշեան Եղիա էֆէնտիներու հետ․ հին ձեռագիր մը կար, մեր Մաշտոցն էր այն, աքանչելի նախանձելի գրչագիր մը, գործ մե՛ծ ու զարմանագործ, արուեստ՝ իրա՛ւ գեղարուեստ, իրա՛ւ հրաշարուեստ, ե՛ւ նաշխուն, ե՛ւ զարդարուն, դարերով ալ անայլայլ, դարերով ալ անփոփոխ եւ գեղազմայլ։

Սոյն Մայր Մաշտոցին մէջ կարդացինք թէ Հայ Եկեղեցին պարտի աղօթել միայն ի դէմս Հօր Աստուծոյ, որոյ համար այնքան հալածուած է Տաթեւացին, ու այնքան բուռն պայքարներ մղած է անդրդուելի արիութեամբ այս մեծ վարդապետը, մինչ մենք՝ այսօր, միայն ի դէմս Հօր Աստուծոյ չէ՛ որ կ'աղօթենք . . .

Բաւական չէ՞ այս ապացուցանելու թէ մենք հեռացած ենք Հայկական եկեղեցւոյ վարդապետութենէն, առաքելաշնորհ հայրապետաց հրամանակարգ պատուիրանէն։

* *

Դառնանք այժմ «Յարութեան» գիւտին որ տեղի տուած է զայթակղութեան եւ պատճառ եղած է հրաժարման բազմահմուտ Տ. Սուքիաս Վ. Պարոնեանի։

Պատանեկութեանս ամեն մեծագոյն փափաքս էր, ինչպէս շատեր կ'ունենան, երթալ եկեղեցի, մանաւանդ տօնական օրերու մէջ, երբ յանկարծ Եպիսկոպոս մը կամ Պատրիարք մը հրաւիրեալ կ'ըլլայ։

Թէեւ լաւ չեմ յիշեր, բայց կարծեմ թէ 81 թուականին էր, Ներսէս Վարժապետեան կը պատարագէր յՕրթաքէօյ, կանուխէն փութացեր էի եկեղեցի գնալ։ Տաճարին մէջ անհամար բազմութիւն մը լեցուած գտայ։ Հայադաւանն եւ Հռովմէադաւանը չէիր կրնար զանազանել, հոն ամենքն ալ կրօնակցի մը պէս կեցած՝ երկիւղածութեամբ կ'ունկնդրէին Վարժապետեանի աղու ձայնին, մանաւանդ անուշակ եղանակին՝ որ իրեն յատուկ էր [illegible]։ Ներսէս զայն ստեղծած էր հայ ձայնագրութիւնը աստուածացնելու համար, եւ որոյ ի լուր չէիր կրնար չզգալ ու չյուզուիլ խորապէս եւ չէիր կրնար չզմայլիլ ու չհմայուիլ անմիջապէս․ Թովիչ ու դիւթիչ բան մը ունէր այն ձայնը, մոգիչ ու [illegible] բան մը ունէր այն եղանակը։

Երկու հոգի քով քովի կեցած Պատարագչին բերնէն կախուած մնացեր էինք․ ամեն մէկ շարժուածքը, ամեն մէկ նայուածքը եւ բառն ու բարբառը անյագաբար եւ մեծաւ զգուշութեամբ կը ժողվէինք, կը լափէինք։ Իսկ երբ Ներսէս սկիհը վեր բարձրացնելով եւ գլուխը շարժելով ու ամբողջ մարմինն ալ շնորհաշուք իմն երերցնելով ի ձայն բարձր արտասանեց «Սա է կեանք, յոյս յարութեան, քաւութիւն եւ թողութիւն մեղաց», այն ատեն ոչ միայն սարսռեցանք ու հոգւով սրբով լեցուեցանք, այլ եւ զգացինք թէ Ներսէս զարտուղութիւն մը ըրաւ, զի «Յոյս յարութեան» ըսաւ։ Բարեկամս, Հրանդ, ինքն ալ իմացեր էր զայս։ Զարմացանք։

Ամեն անգամ որ Ներսէսի Պատարագին ներկայ կը լինէի միշտ մի եւ նոյնը կը լսէի, եւ մինչեւ ցայժմ եկեղեցւոյ մէջ արարողութեան այդ մասին, ես ինքս մեկուսի «Յոյս յարութեան» կը մրմնջեմ Վարժապետեանի հետեւողութեամբ, առանց խիղճ ընելու թէ քահանայն կամ վարդապետը «Յոյս յարութիւն» կ'արտասանէ ըստ տպագրեալ պատարագամատոյցի։

Ամիսներ անցնելէ յետոյ խնդիր եղաւ մեր մէջ, թէ արդեօք ուստի՞ առնելով այս զարտուղութիւնը կ'ընէ մեծանուն Պատրիարքը, մինչ խորհրդատետրը չըսեր թէ երկոքին ձեւերն ալ ընդունելի են միանգամայն։ Հրանդ որ լաւ կը ճանչէր զՎարժապետեան, ըսաւ ինձ լի վստահութեամբ․ «Ներսէս խղճահար կրօնաւոր մըն է, Ներսէս ներհուն գիտնական ու գերահմուտ եկեղեցական մըն է, անշուշտ հին ձեռագրէ մը, կամ եկեղեցական պատմութեան մէկ մութ խորշէն կորզելով ի լոյս բերած է այդ զարտուղութիւնը․ երբե՛ք չեմ ընդունիր թէ զայդ ի սէր նորասիրութեան կ'ընէ այս հաւատաքի մարդը։»

Հրանդ՝ մարգարէացած էր․ Տասնը մէկ տարիներէ յետոյ Տ. Սուքիաս Պարոնեան ձեռագիրներու միջոցաւ կը լուծէ ասոր գաղտնիքը․ Ներսէս Պատրիարք սխալած չէր ուրեմն, Ներսէս յառաջ քան զՊարոնեան ըրած էր այդ գիւտը։

Գալով ինձ որ այսքան դիւրահաւան կը գտնուիմ սոյն խնդրոյ մասին, ասի առանց պատճառի չէ, պիտի յայտնեմ երկու տողով իմ ալ կարծիքս։

«Սա է կեանք, յոյս, յարութիւն, քաւութիւն եւ թողութիւն մեղաց» կ'ըսուի։ Բայց ինչո՞ւ ըսուի «յոյս յարութիւն», քանի որ ատոնցմէ առաջ «կեանքը» կայ․ միթէ յոյսը կեանքէ աւելի՞ բան մըն է, աւելի՞ զօրաւոր ու թանկագին է։ Բաց ի սմանէ, քանի որ «յոյս»է յետոյ «յարութիւն»ը կուգայ, ալ մարդս «յոյս»ին պէտք կ'ունենա՞յ։

Եւ ո՞չ ապաքէն հոս լռելեայն կամ զօրութեամբ կրկնութիւն մըն ալ կ'իմացուի, «սա է կեանք, յոյս յարութեան, (սա է) քաւութիւն եւ թողութիւն մեղաց»։

Այսպէս պէտք է ըլլայ վասնզի մեր նախնեաց լեզուին մէջ բնաւ չենք հանդիպած տեղ մը յորում ըսուած ըլլայ «սա է յարութիւն», մինչդեռ տեսեր ու կարդացեր ենք «ես եմ փրկութի՛ւն, աղբի՛ւր, ճանապա՛րհ, ճշմարտութիւն եւ կեանք, ես եմ որթն» եւլն։ «Գոհանամք զքէն Քրիստոս Աստուած մեր որ զայսպիսի ճաշակումն բարութեան շնորհեցեր մեզ ի սրբութիւն կենդանութեան։ Կամ որ աղբիւր ես կենաց եւ բղխումն ողորմութեան։ Եւ կամ «Որ ուտէ զմարմին իմ եւ ըմպէ զարիւն իմ կեցցէ յաւիտեան։

Խորհրդատետրին մէջ այս կարգի բառերը կը վխտան, եւ ոչ մէկ էջին մէջ յարութեան սովորական բառը միայնակ մնացած, իմաստ մը եւ պարբերութիւն մը չինած է այն մտօք որով կը քննենք յարուցեալ խնդիրը ։

Հետեւաբար Յոյսը երբ չընկերանար «յարութեան», ա՛լ յոյս լինելէ պիտի դադրի եւ այս խիստ բնական ու տրամաբանական է, քանզի «յարութիւն»ը երբ անոր քովիկը կը կենայ, ալ իրեն ի՞նչ տեղ կը մնայ, մարդս ինչո՞ւ յուսայ եւ ի՞նչ բանի յուսայ երբ կը հաւատայ թէ «Յարութի՛ւն» կայ ։

ԳԱՍՊԱՐ Պ. ՆԵՄՑԷ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն մը ։ — Վենետիկեան մաշեր ։ — Վարդապետի մը հեռատեսութիւնը ։ — Նախնեաց բարեպաշտութիւնը ։ — Դագաղի մը շուրջը ։ — Հարսանիք ։

ԲԵՐԱ, 10 յուլիս

Ցնծութիւնը կը տիրէ քանի մը օրէ ի վեր ի Պոլիս Վենետիկեան Մխիթարեաններու մէջ, վասն զի իրենցմէ մէկը եպիսկոպոս պիտի ըլլայ ։ Անտարակոյս մենք անսուրբ գրողներս պատճառ մը չունինք ուրախանալու կամ տրտմելու կրօնական ձեռնադրութեան մը համար, այլ որովհետեւ քիչ մը կը հետամտինք ուսումնասիրելու մեր ընկերական հոգեբանութիւնը, ուստի եւ կը հետաքրքրուինք այդ ձեռնադրութեամբ ։ Մխիթարեան վարդապետներու զգացած ուրախութիւնը նոր երեւոյթ մըն է մեզի համար որ մեբիններուն վանական կեանքէն, այսինքն եղբայրակցութեան կեանքէն, չենք ըստանար եղբայրասիրական անդեկութիւններ ։

Երեւակայեցէք որ եպիսկոպոս ձեռնադրուող վարդապետը Մխիթարեանց կրտսերներէն մէկն է, եւ ահա իր ընկերակիցներն, իրմէ շատ մեծերը, անոնք որ աւելի իրաւունք ունէին, ծունգերնին խոնարհեցնելով պիտի համբուրեն այդ երիտասարդին ձեռքն առանց նախանձի, առանց ատելութեան, ընդհակառակը մեծ գոհունակութեամբ, վասն զի իրենցմէ ամէն մէկուն այնպէս կուգայ որ ինքն է այդ փառքին համողը ։ կա՛մ Մխիթարեան մը կամ Մխիթարեաններ, միեւնոյնն է իրենց համար ։ Մխիթարեան վարդապետ մը այս պարագային մէջ կը նմանի վիպասանութեան այն մօրն որ իր աղջիկը կարգելով Ֆռոմոն կրտսեր եւ Ռիսլէր երէց առեւտրական տանը մէկ անդամին, Ռիսլէրի, կը կարծէր թէ ամբողջ առեւտրական տունն է որ իրեն փեսայ կ՚ըլլայ ։ աղջիկը կը կարգուի Ֆռոմոն կրտսեր եւ Ռիսլեր երէցի հետ ։ Մխիթարեանց համար ալ Հ. Ծնտոյեանը չէ միայն որ կ՚ըլլայ եպիսկոպոս Տարօնի եւ Վասպուրականի հռոմէական հայոց, այլ Մխիթարեան Աբբահայրն ու Մխիթարեան բոլոր՝ միաբաններն ալ միասին ։

* * *

Ինչպէս ուրախութեան, նոյնպէս վշտի մէջ ալ մէկ սիրտ են, մեծ ու պզտիկ չկայ, տունն ամենուն համար է ։ Հօս գըտնուողները, [illegible] վարդապետները, — վանքէն դուրս ամէնքն ալ պանդուխտ են — խորին վշտով կը լսեն [illegible], ի Վենետիկ, եղած մահուան լուրերն ։

Ոչ իրենց այլ ինծի ալ ցաւ պատճառեցին այս մէկ քանի ամիսներուն մահուան լուրերը ։ Խեղճ եղբայր Ցուսէփը, կայտառ, կարմրորակ, աշխոյժ, աշխատասէր, զո՛հ կ՚ըլլայ ինֆլուէնցային ։ Պատանեկութեան օրերու բարեկամ մըն էր որ կը կորսուի ։ Քսան տարի վերջը զինքը տեսայ, մօրուքը ճերմկած, ականջները խլացած, բայց այնպէս եռանդուն, այնպէս աշխատասէր ինչպէս էր քսան տարի առաջ երբ բարեկենդանի մեծ տօներուն մէջ կը պատրաստէր խնջոյքներ ։

Մեռաւ նաեւ վերջերս խեղճ եղբայր Աստուածատուր, որ իր մասնագիտութեան մէջ տաղանդ մըն էր ։ Ո՛րքան կը խաբուէին իտալական գիւղերու մէջ, երբ եղբայր Աստուածատուրին ձեռքը կը տեսնէին խաղողի ողկոյզ մը, ձմերուկի շերտ մը, կամ քաղցրաւենիկ գեղձ մը ։ կը վազէին կ՚առնէին, բայց բերաննին չէին կրնար դնել ։ մոմէ շինուած էին ։ Երկու տարի առաջ երբ Հ. Ալիշանի յոբելեանին առթիւ գնացի Վենետիկ, ես ալ խաբուեցայ ։ պտուղ մը ձեռքս առի, բերանս տանելու մօտ եղայ եւ թող չի տուին ու յիշեցի անմիջապէս քսան տարի առաջ ։ — Ա՛, եղբայր Աստուածատուրինն է, ըսի ։

Ու անմիջապէս տեսայ եղբայրը, անուշ, անմեղ, խնդումերես, ինչպէս էր քսան տարի առաջ ։

Բաղդը զինքը խաբած էր, ինքն ալ ուրիշները կը խաբէր, քիչ մը աւելի անմեղօրէն ։ Հարուստի մը զաւակ էր ի Կարին, նշանուած ։ ու օր մը ամէն ինչ տակնուվրայ կ՚ըլլայ եւ կը փախչի կ՚երթայ ինչպէս միջնադարեան ասպետ մը իր մխիթարանքը փնտռել մենաստանին մելամաղձութեան մէջ ։ Ու հոն կ՚ստանայ նոր փառք մը. ինչպէս մոմէ պտուղներու նոյն եւ [illegible] նկարներու պատրաստութեան մէջ մեծ յաջողութիւն ցոյց կուտար ։

Հաւանօրէն մեր ընթերցողներն հարցնեն ի՞նչ է «եղբայր»ը ։ Եղբայրը կիսկատար քահանայ մըն է ։ ո՛չ աշխարհական է, ո՛չ եկեղեցական ։ քանի մը աստիճան ունի, պատարագ չկրնար ընել, բայց քահանայի զգեստ կը հագնի ։ Վանքին «սուրբ» սպասաւորն է ։ սեղանատան մէկ ծայրը կը նստի, աշակերտներէն վար ։ միշտ խոնարհ է ։ ամէն ծառայական աշխատանք իրենն է ։ Կարելի չէ գտնել մարդ մը որ Մխիթարեան եղբայրէ մը աւելի մարդասէր, ծառայող, խոնարհ եւ անձնուէր ըլլայ ։

* * *

Ինչպէս կը տեսնեմ առաջին քրոնիկիս համար մահուան հունձքը միայն Վենետիկէ պիտի ըլլայ ։ Երկու եղբայրներուն հետ միասին վարդապետ մըն ալ մեռաւ, Հ. Բառնաբաս Վ. Եսայեան, բաւական հին վարդապետներէն մին որ գրականութեան միայն ծանօթ է Բազմավէպին մէջ հրատարակած յօդուածներովը եւ [illegible] առածներու գրաբար թարգմանութիւնովը ։ Մխիթարեանց [illegible], Բազմավէպը, յիշատակելով Հ. Բառնաբասի մահը կ՚ըսէ. «Ունէր այնպիսի հմտութիւն մ՚ընդհանուր ազգաց Պատմութեան եւ Մատենագրութեան, եւ առանձին կերպով մերայնոյն, որ ոչ սակաւուց՝ մանաւանդ եւրոպացի հայագէտ բանասիրաց՝ կրցեր է օգտակար եւ առաջնորդ ըլլալ, ինչպէս եղեր է մերոցս՝ աջակցութեամբ տպարանի»։ եւ սակայն լուրջ ամսաթերթը որ [illegible] չպատմեր, զանց կ՚ընէ յիշատակել Հ. Բառնաբասի մէկ արժանիքը ։ Խօսելով վանքին մէջ ունեցած անոր պաշտօնին վրայ, որ էր Գըրապետութիւն, այսինքն մատենադարանի վերակացուն էր, Բազմավէպ չը յիշատակեր թէ Հ. Բառնաբաս այնչափ սիրող մըն էր Պատմութեան եւ Մատենագրութեան որ, վստահութեան զեղծում գործելով, մէկդի կը նետէր, գրադարանին չտեսնուելիք մէկ կողմը կը նետէր մաթեմաթիքայի եւ գիտութեան բոլոր գիրքերը ։

Եւ ո՞վ գիտէ թէ հեռատեսութեան գործ մը չէ՞ր որ կ՚ընէր այդ վարդապետն ։ Իր վանքը սիրելուն մէկ մեծ ապացոյցը չէ՞ր տար հեռու պահելով երիտասարդներուն աչքէն էն վտանգաւոր գրքերն, գիտութեանց գրքերն, որք անոնց հաւատքը խախտելու միջնորդներ պիտի ըլլային ։ Ի՞նչ պիտի ընեն գիտութիւնը, թող իրենց դասական գրքերէն ներշընչուին ու քիչ մը հաւատք պահեն, կ՚ըսէր անշուշտ ինքնիրեն ծերունի վարդապետը ։

Եւ իրաւունք չունի՞ կրօնաւոր մը այսպէս մտածելու ։ Գիտութիւնը չէ՞, մտածելը չէ՞ որ կ՚առնէ, կը տանի, կը ցրուէ ինչ որ մեզ աւանդութիւն էր մեր հայրերէն ։

* * *

Եւ ո՞վ է մեղաւորը, գիտութիւնն ու մտածութի՞ւնը թէ անոնք որ չեն ուզեր լսել գիտութեան ու մտածութեան խրատներուն ։ Այս անհոգութիւնը չէ՞ պատճառն որ կամաց կամաց խորութիւն մը կը հաստատուի մեր հայրերուն հաւատացածին ու մեր հաւատացածին միջեւ, ու մենք ալ կ՚ըսենք «հիներուն բարեպաշտութիւնը, նորերուն բարեպաշտութիւնը» ։ Լաւագոյն չէ՞ր միայն մէկ բարեպաշտութիւն ունենալ ։ Բայց ի՞նչ կրնանք ընել երբ մեզ բարեպաշտութիւն սորվեցնողները չեն կրնար ըմբռնել այդ ճշմարտութիւնը ։ ժամանակն է որ այս սխալը կը շտկէ ։

Այս ճշմարտութիւնն հաստատող հազարաւոր օրինակներուն մէջէն առաջ բերեմ միայն մէկ հատ որուն յիշատակը դեռ կենդանի է Օրթագիւղի մէջ ։

Երբեմն Օրթագիւղի քարոզիչն էր հռչակաւոր Պատրիարք Մատթէոս սրբազան որ օր մը ընտրուեցաւ կաթողիկոս ։ բարի եկեղեցական մըն էր, կրօնասէր, հինաւուրց մարդ մը, անոնցմէ որոնց սըրտին մէջ «բարեպաշտութիւնն» — հիներուն ըմբռնած բարեպաշտութիւնն— այնքան զօրաւոր է որ կ՚սպաննէ մարդասիրութիւնը ։ Այդ միջոցին Օրթագեղ ունէր նաեւ ժամկոչ մը, Թադոս աղբար, այնքան քաղցրաձայն որ բոլոր ժողովրդին սիրելի էր, անոր ձայնէն արթննալը հեշտութիւն մըն էր ։ Ահա օր մըն ալ այդ Թադոսն յանկարծ պաշտօնանկ կ՚ըլլայ ։ Քարոզիչը — այն ատեն քարոզիչները ժամկոչին խառնուելու չափ իշխանութիւն ունէին — վռնտած էր Թադոսը ։ Գեղացիները հետաքրքիր կ՚ըլլան պատճառն իմանալու ու կ՚իմանան եւ կատարելապէս իրաւունք կուտան սրբազանին, որ անշուշտ սնիկաւ բան մը չէր ըներ քանի որ սրբազան էր ։

Ահա Թադոսին յանցանքն ։ Օրթագեղի Տէր Մարկոս քահանային երէց կինը կը հիւանդանայ ու բժիշկն ալ կը պատուիրէ ձուկ ուտել ։ Ժամկոչն որ այն ատեն քահանաներուն ալ սպասաւորն էր հրաման կ՚ընդունի ձուկն առնել բերել ։ Օրթագիւղի եկեղեցին երկու դուռ ունի, մէկը կը բացուի չուկային կողմը, միւսը դէպ ի այն նեղ փողոցը ուր կը գտնուէր տէրտէրին տունը ։

Ժամկոչ Թադոսը ձուկը կ՚առնէ եւ չուկային կողմի դռնէն մտնելով կ՚անցնի եկեղեցիին մէջէն որպէս զի միւս դռնէն դուրս ելլելով երթայ տէրտէրին տունը ։ Եւ ահա քարոզիչ սրբազանը իր դէմը կ՚ելլէ եկեղեցիին մէջ ։ Ժամկոչը կը ջանայ ձուկը պարտկել, բայց զուր ջանք, սրբազանը կը տեսնէ ։ Արդ՝ այդ օրը պահք օր մըն է եղեր, Մատթէոս պատրիարք սրբապղծութիւն կը համարի որ պահք օրով եկեղեցիին մէկ դռնէն ձուկ մտցնելով միւս դռնէն դուրս հանեն ։ Հետեւաբար կը վռնտէ սրբապիղծ ժամկոչը ։

Հիմա որո՞ւն մտքէն կրնայ անցնիլ թէ պահք օրով ժամէն ձուկ անցընողը կրօնքի դէմ գործ մը ըրած է ։

Ահա այս է որ մեր նախնեաց բարեպաշտութիւն կը կոչուի, եւ ո՛րքան այդպիսի բարեպաշտութիւններ որք ամէն օր մէյ մէկ քիչ այլ եւս «նախնեաց բարեպաշտութիւն» կ՚ըլլան ։ Որպէս զի բարեպաշտութիւնն անանցանելի ըլլայ, պէտք է որ սրտի ու մտքի վրայ հաւասարապէս կռթնի ։ Այո, պայքար մը կայ, ներքին պայքար մը բարեպաշտութեան մասին, որուն ենթակայ եղողները թերեւս իրենք ալ գիտակցութիւն չունին, բայց կը մղուին անկէ ։ սիրտը հիմա բարձր կը խօսի ։

Այդ պայքարին ծնունդ չէ՞ր այն թաղումը որ անցեալ շաբաթ կատարուեցաւ ի Գատը գիւղ ։ Գատը գիւղ բնակող Գասպեան անուն կեսարացի մը իր մէկ ազգականէն տեսած անիրաւութիւններուն չդիմանալով [illegible] կ՚ընէ եւ կը փորձէ ինքզինքն սպաննել ։ փորձը կը յաջողի, բայց անձնասպանը կը զղջայ, «մեղայ»ի կուգայ, հաղորդութիւն կ՚ուզէ, կ՚ընդունի ։ Եւ ահա Գատըգիւղցիք հանդիսատես կ՚ըլլան եզական երեւոյթի մը ։ քրիստոնեայ մը որ հաղորդութիւն առած է կը թաղուի այնպիսի արարողութեամբ ինչպէս չզղջացող ինքնասպան մը ։

Ժողովուրդը շուարած կը մնայ, չի կրնար բացատրել այս հակասութեան պատճառը ։ Պատճառը բարեպաշտական գաղափարներու փոփոխութեան մէջ է ։

Ա՛հ, որչափ կը փափաքէի որ մեր եկեղեցականները, մեր օրուան կեանքի հետ այնքան գործ ունեցող այդ կրօնաւորները օժտուած ըլլային բանաստեղծի սրտով, բանաստեղծի հոգւով, բանաստեղծի երեւակայութեամբ ։ այն ժամանակ թերեւս կարող ըլլային ըմբռնել իրականութիւնը, վասն զի շատ անգամ դժբաղդութեան մեծ իրականութիւնը միայն բանաստեղծին երեւակայութիւնը կրնայ զգալ ։

* * *

Եթէ պէտք է բանաստեղծ ըլլալ՝ դժբաղդութեան մեծութիւնը, իրականութիւնը ըմբռնել կարենալու համար, արդեօք պէ՞տք է նաեւ բանաստեղծ ըլլալ լաւ զգալու համար թէ սէրը, երջանկութիւնը մարդս որչափ եսական կ՚ընեն ։ Այս մասին որոշ կարծիք մը չեմ կրնար յայտնել, բայց կարծեմ թէ արդարեւ սէրը երբ կը պսակուի եսականութիւնն կ՚արտադրէ ։ Ապացո՞յց կ՚ուզէք՝ ահա Հրանդ ։

Ո՞ւր է Հրանդ ։ Այս կը հարցնեն ամէն կողմէ, ի՞նչ կ՚ընէ, ինչո՞ւ չգրեր ։ Ո՞ւր է իր երգը ։

Նա այժմ միայն մէկ երգ ունի իր բերանը ։

Ե՛կ երանեակ արտրած, գեղեցկագեղ
հրեշտակդ Նուա .
Ո՛վ դու իմ միայն հանգիստ մըտաց,
իմ փառքիս կատարած .
Զի՛ խընդամ ի տեսանել զերեսըս քո
եւ զզուարճ այգուն .

Ամուսնութիւնը գէթ առժամեայ կերպով թուի թէ գրականութեան թշնամին է ։ Բայց ի՞նչ ընենք ։ ո՞չ ապաքէն քիչ մըն ալ մարդ իր անձին համար եթէ մտածէ, ներելի է, այսպէս ալ ըրաւ Հրանդ, որ երկուշաբթի օր մը յունիսի վերջերը իր կեանքը միացուց մեծ անուն կրող օրիորդի մը կեանքին ու այդ օրը Օր. Գոհարիկ Օտեան եղաւ տիկին Կիւրճեան ։

Բանաստեղծ մը երգած էր այդ աղջիկը, —Պէշիկթաշլեանի Գոհարիկը ո՞վ չգիտեր բերնուց— բանաստեղծ մը անոր կնքահայրն եղած էր, բանաստեղծ մը զնա մկրտած էր, ու բանաստեղծ մը անոր ամուսինը կ՚ըլլայ, զի ո՞ր ընթերցող իր սրտին մէջ ձայն մը չզգար որ կ՚ըսէ թէ որքան իրական այնքան ալ բանաստեղծ է Հրանդ ։

ՀՐԱՉԴԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

Հեռաձայնին մէկ գեղեցիկ կիրառութիւնը տարբեր երեւոյթի մը ներքեւ ։ — Թատրոնը՝ մեր տուներուն մէջ ։ — Թէաթրօֆօն ։ — Բարիզի Կռանդ-օթէլին մէջ կատարուած փորձերն ։ — Կեդրոնական կայարանն և գծերու բաժանումն ։

Հեռաձայնի կիրառութիւնները բազմաթիւ են ։ վերջինը մանաւանդ որոյ վըրայ պիտի խօսինք, ամէնէն գեղեցիկն եւ ամենէն հրաշալին է ։

Եթէ գտնուիք Բարիզի, Լոնտոնի մէջ, ձեր բնակարանէն, կեդրոնական կամ երկրորդական կայարանէ մը, ապարանքի մը սրահէն եւ կամ այն պանդոկին մէջէն ուր իջեւանած էք, պիտի կարենաք վայելել նոյն երեկոյեան ամէնէն մեծ, ամէնէն փոքր ներկայացումներն ։ ընտրութիւնը ձեզ կը պատկանի ։ Հարկ չը կայ երկար պտոյտներ կատարել, կանխաւ տոմս գնելու նեղութիւնները յանձն առնել, վերադարձի ձանձրոյթն ունենալ ։ թատրոնը ձեր բնակարանին մէջ է ։ Ո՛չ միայն Ֆրանսայի ո եւ է մէկ քաղաքին մէջ, այլ Ֆրանսայէն դուրս, Լոնտոնի մէջ եւս, կարող պիտի ըլլաք Բարիզի Օբերան լսել ։ Արդէն 1889ի ելեկտրական արուեստահանդէսին ժամանակ, Ճարտարութեան Պալատը մեծ քաղաքին թատրոններուն հետ հեռաձայնի թելերով կապուած էր ։ այցելուները միայն գիտեն թէ ի՛նչ հրաշալի արդիւնքներ յառաջ եկան ։

Հեռաձայնի թելերու այս մեծ հաստատութիւնը հիմա շատ կանոնաւոր վիճակ մը ունի Բարիզի մէջ ։ այս գեղեցիկ արդիւնքը երկու արուեստագէտներու աշխատութեամբ յառաջ եկած է ։ այդ արուեստագէտներն են Մառինովիչ եւ Կառավատի, որոնք հաստատեցին կեդրոնական կայարան մը եւ պետական կայարանը ։ առաջինը հեռաձայնի թելերով քաղաքին մեծ եւ փոքր թատրոնները կը միացնէ ապարանքներու, սրահներու, պանդոկներու, սրճարաններու եւ [illegible] ներու հետ ։ երկրորդը Բարիզէն դուրս, թէ՛ Ֆրանսայի մէջ եւ թէ՛ օտար երկիրներու մէջ եղող գծերուն համար հաստատուած է ։

Կեդրոնական կայարանը փոքրիկ սրահ մըն է գետնայարկի վրայ. Լուի լը Կրան փողոցին մէջ կը գտնուի ։

Հո՛ն կը հաւաքուին բոլոր գծերը. անտի կը մեկնին քաղաքին մէջ եւ քաղաքէն դուրս բաշխուելու համար ։ Դեռահասակ աղջիկ մը կը գտնուի կեդրոնական կայարանին մէջ ։ ասոր պաշտօնն է ամէն երեկոյ ժամը ութին ներկայ գըտնուիլ, ժամացոյցի նման լարել մեքենան, տեղեկանալ թէ նոյն երեկոյին ի՛նչ ներկայացումներ կը տրուին, թատրոնները կապել համրային թէաթրօֆօններու հետ ։ Այն ատեն մեքենայն կը սկսի գործել, ամէն երկրորդական կայարաններէ կարող կ՚ըլլան միեւնոյն թատերական ներկայացումը վայելել ։ եւ կամ իւրաքանչիւր գիծ իր առանձին դերը կը կատարէ, մին Օբերային հետ, միւսը Օբերա-Քոմիքին հետ, երրորդ մը Բոռ Սէն Մառթէնին հետ կապուած ։

Իւրաքանչիւր գիծ կեդրոնական կայարանին մէջ աստիճանաւոր տախտակ մը ունի. պաշտօնեան ասով կը հասկնայ թէ ո եւ է գծի մը ի՛նչ հեռացած է եւ անոր միջոցով կարող կ՚ըլլայ գծի մը ուղղութիւնը փոխել ։

Բաժանորդը կամ յաճախորդը իր առջեւ տուփ մը ունի, քառակուսի տուփ մը եռոտանիի մը վրայ հաստատուած ։ ինքնաշարժ մեքենայ մէ այդ ։ Այդ տուփին վրայ երկու աստիճանաւոր ցուցակներ կան ։ մին կը ցուցնէ թէ՛ գործին ի՛նչ թատրոններու հետ կապուած է եւ կը նշանակէ միանգամայն [illegible] ։ Միւսը հոսանքներու զօրութիւնը, ուղղութիւնը, անոնց զանազան դերերը կը ցուցնէ ։ Տուփն ինքնին կը ներկայացնէ մեքենական հրաշալիք մը. անոր արտաքին երեսին վրայ երկար բացուածք մը կը գտնուի ։ մէկ ֆրանքնոց մը եթէ նետես տուփին մէջ, մեքենայն կ՚սկսի գործել ամբողջութեամբ, եւ դո՛ւ տասը վայրկեան կարող կ՚ըլլաս վայելել հեռակայ մէկ ներկայացումն ։ Եթէ սլաքը աստիճանաւոր տախտակին վրայ միջնարարի միջոցը ցուցնէ, տուփին մէջ նետած դրամներդ իրենց դերը չեն կրնար կատարել ։ մասնաւոր դանակէ մը որ տուփին ստորին կողմը կը գտնուի, նոյն դրամը դուրս պիտի ելնէ եւ դարձեալ քեզ պիտի վերադառնայ ։ Այսքան գեղեցիկ կազմակերպութիւն մը ունի Թէաթրօֆօնն իր ամէն մասերովը ։ Ամէն երկրորդական գործիներ որք անոր հետ առնչութիւն ունին, ժամացուցի նման կանոնաւոր կը գործեն. հիմա՛ ամէն ուրեք կը գտնուի, պանդոկի, ճաշարանի, սրճարանի, [illegible] մէջ ։ Ձանձրոյթի վայրկեաններու մէջ, չնչին դումարի մը փոխարէն կարելի է վայելել սենեկիդ կամ անկողնոյդ մէջէն Օբերայի մէկ ներկայացումը, լսել բոլոր դերերը, ճանչել մինչեւ իսկ դերասանները իրենց ձայնին շեշտերէն ։

Գեղեցիկ է ելեկտրականութեան այս կիրառութիւնը ։ ապագային մէջ արդեօք ի՞նչ անակնկալներ մեզ պատրաստած է գիտութիւնն ։

Մ. Գ. ՄՕՋԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԻԱ

Երրեակ դաշնակցութիւնը շատ տհաճ է Սոլզպէրիի նախարարութեան կրած պարտութեան համար ։ Հռոմէն կը գրեն թէ այդ պարտութիւն մեծ ցաւ պատճառած է Իտալիոյ մայրաքաղաքին քաղաքական շրջանակներուն ։ Սակայն Լորտ Ռոզպէրիի յաջորդութիւններն յոյս կուտան Իտալիոյ որ Կլատսթոն չպիտի փոխէ Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութիւնն որ այնքան նպաստաւոր է Իտալիոյ ։ Երկիւղ կայ միայն թէ Պ. Կլատսթոնի Անգլիոյ ներքին գործերու մասին հետեւելիք քաղաքականութիւնն այնքան մտազբաղում պիտի պատճառէ Անգլիոյ որ նախարարութիւնը ժամանակ պիտի չգտնէ գոհացուցիչ կերպով արտաքին խնդիրներով զբաղելու, որով Անգլիոյ մրցակից տէրութիւնք սիրտ պիտի առնեն աւելի համարձակութեամբ առաջ վարել իրենց քաղաքականութիւնն որ այնքան աննպաստ է Իտալիոյ ։

—

ԱՆԳԼԻԱ

Նոր խորհրդարանին բացումը տեղի պիտի ունենայ առաջիկայ օգոստոս 4 ին (յուլիս 23)։ կ՚ըսուի թէ ո՛ եւ է գահաճառ պիտի չարտասանուի ։ Նախարարութիւնը պիտի ներկայանայ խորհրդարանին, Պ. Կլատսթոն իր ամբաստանութիւնները պիտի ներկայացնէ, եւ եթէ անվստահութեան քուէ տրուի՝ այն ատեն միայն պիտի հրաժարի նախարարութիւնն եւ Կլատսթոն պիտի կոչուի պաշտօնի ։

Ընտրութեան վերջին արդիւնքն հետեւեալներն են .

Կլատսթոնեանք	271	
Գործաւորական ներկայացուցիչք	4	
Հակաբառնելեանք	72	
Բառնելեանք	9	
	——	356
Պահպանողականք	268	
Միութենականք	46	
	——	314

—

ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Ամերիկայի Չիգակօյի ցուցահանդէսին մէջ կրօնական վեհաժողով մը պիտի կազմակերպուի, նպատակ ունենալով կրօնքներու միջեւ համաձայնութեան խարիսխ մը հաստատել ։ Այս համաձայնութիւնը պիտի հիմնուի եղեր ա՛յն մեծ սկզբունքներուն վրայ, որք ընդունուած են հաւասարապէս ամէն կրօնքներու համար ։

Արդէն շրջաբերականներ ղրկուած են ամէն կողմ, ինչպէս նաեւ քանի մը Հայ եպիսկոպոսաց ու վարդապետաց ։ Շըրջաբերականը, որ կը յուսայ իրականացնել այս մեծ հրաշքը, ստորագրուած է Բ. Ն. Ֆիչսն արքեպիսկոպոսին, բազմաթիւ բողոքական հովիւներու, քանի մը րաբբիներու, շատ մը անկլիքան եպիսկոպոսներու, եւ նոյն իսկ Ճարոնցի պաշտօնակալներու կողմէն ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարքը անձնական տըկարութեան պատճառաւ երկու օրէ ի վեր Պատրիարքարան չէ իջած ։

—

Դիւանապետները երէկ գումարուելով ի Պատրիարքարան, նախաքննեցին Վարչութեան սեղանին վրայ գտնուած խնդիրները ։

—

Փունջ կը հաղորդէ թէ Սէմէրճեան ընտանիքը Թօփգաբուի մէջ տան մը հինգ բաժինը տեղւոյն եկեղեցիին նուիրեր է, ու Ս. Պատրիարքը օրհնութեան կոնդակ մը ղրկեր է այդ ընտանիքին ։

—

Տրապիզոնի Նորընտիր առաջնորդ Այվազեան Տ. Եղիշէ վարդապետի պաշտօնը վաւերացնող կայսերական հրամանագիրը քանի մը օրէն Դատական եւ Կրօնական գործոց Նախարարութենէն Պատրիարքարանին կը յանձնուի ։

Տ. Եղիշէ վարդապետի միւս պաշտօնագրերն ալ պատրաստուած ըլլալով քիչ օրէն իր պաշտօնավայրը կ՚ուղեւորի ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Նախընթաց օր, յուլիս 10, տեղի ունեցաւ Պէրպէրեան Վարժարանի մրցանակներու եւ վկայականներու բաշխման հանդէսը պարզ կերպով։ Ներկայ էին Մելքիսեդեկ Մուրատեանց եւ Մատթէոս Իզմիրլեան Սրբազանները՝ ուրիշ եկեղեցականներու հետ, Ուսումնական խորհրդին կողմէ Միհրան էֆ. Մեղպուրեան եւ Պօղոս էֆ. Քէրէստէճեան, Կրթական Տեսուչ Կ. էֆ. Իւթիւճեան եւ ուսումնասէր աշակերտներուն ծնողքներէն ոմանք։

Տնօրէնը հակիրճ խօսքերով բացաւ հանդէսը, ներկայացուց իր շրջանաւարտները, խօսեցաւ քննութեանց արդիւնքին վրայ, շնորհակալութիւն յայտնեց այն անձերուն որք ներկայ գտնուեր էին վարժարանին ամավերջի քննութեանց, ապա յիշեցուց նուիրական պարտք մը, երախտագիտութեան պարտք մը առ Վեհ. Սուլթանն. ուստի հրաւէր կարդաց յոտնկայս ունկնդրել «Համիտիյէ» քայլերգին զոր դաշնակի վրայ ածեց Խօրասանճեան էֆէնտի։

Կարդացուեցան անուններն այն աշակերտներուն որք Ա. Բ. կամ Գ. յիշատակութեան արժանի եղած էին քննութեանց արդիւնքին համեմատ։

Պատուոյ մրցանակի արժանի եղան

Երիցագոյններէն՝
Պ. Աղեքսանդր Շաքլեան
Երէցներէն՝
Պ. Մարտիրոս Նալբանդեան
Կրտսերներէն՝
Պ. Գէորգ Դաւիթեան
Պ. Տիգրան Պզտիկեան
Պ. Գարեգին Ինճեան
Պ. Նազարէթ Պուլտուքեան
Կրտսերագոյններէն՝
Պ. Պօղոս Դաւիթեան
Պ. Խաչիկ Պասմաճեան
Պ. Լեւոն Յակոբեան
Երախաններէն՝
Պ. Մերկերիոս Յակոբեան
Պ. Զարեհ Մանաւազեան
Պ. Տիրան Զաքէեան

Մրցանակներու բաշխումէն յետոյ ոտք ելաւ Տնօրէնն եւ իրեն յատուկ պերճախօսութեամբ խօսեցաւ իր «Հուսկ բանք»ը, սրտայոյզ, հոգեխռով։ Յորդոր կարդաց իր շրջանաւարտներուն ըլլալ ազնիւ, բարի եւ տէր կորովի կամքի. հրաւիրեց զիրենք յար մնալ անձնուէր պարտուց դրօշին. սրտագին շնորհաւորեց զիրենք այն ահագին ընթացքին համար զոր յաջողութեամբ բրած էին՝ կատարեալ դաստիարակութեան մը ամբողջ ասպարէզը չափելով անյողդողդ քայլերով, խրախուսեց զիրենք նոյն կորովով, նոյն կամքի տոկունութեամբ ապրիլ գործնական աշխարհին մէջ եւ մասնաւորապէս չկարծեն թէ ո՛չ հաճոյքն, ո՛չ շահն են կենաց վախճանք. «բարւոյն իրագործման, ձեր մէջ գտնուող հոգեկիր բանաւոր էակին բարձրացման մէջ, առաքինութեանց կատարման, պարտուց գործադրման մէջ է, ըսաւ, կենաց նպատակը։»

Ետքը եկաւ համբուրել իր շրջանաւարտները, մինչ անոնք ալ արտասուալից աչքերով կը համբուրէին իր ձեռքերը։

Յուզիչ եւ սխրալի էր այս տեսարանը։

Վկայականներու բաշխումէն ետք, Տնօրէնը հրաւէր կարդաց Մելքիսեդեկ Սրբազանին օրհնել իր շրջանաւարտներն եւ իր ուսանողները. Մուրատեանց Սրբազան խօսք առնելով պարզեց այս վարժարանին կատարած բարձր դերն, արդիւնաշատ Տնօրէնին բեղմնաւոր կեանքը գծելու դժուարութիւնը ցուցուց այժմ, մասնանիշ ըրաւ այն բարձրութիւն ուր հասցուցած էր նա իր վարժարանը եւ միշտ կը բարձրացնէ իր ուսանողներ, ինքն ալ բարձրանալով յաւէտ, ուսուցանելով ինչ որ ուսած է եւ ուսանելով յարատեւ, միշտ ուսանող իր բազմահմուտ ուսուցչի վիճակին մէջ, իր հիացումն յայտնեց այն անդուլ աշխատութեան համար որու օրինակ կ'ըլլար իր ուսանողներուն եւ շատ պատշաճ գտաւ Պէրպէրեանի համար սա խօսքն. «Ուսոյ առանց նենգութեան եւ ուսուցի առանց նախանձու»։

Պէրպէրեան Վարժարանը կը նուիրէ ազգին այս տարի տասն եւ երկու շրջանաւարտներ որք կ'երթան միանալ նախկին 66 շրջանաւարտներուն,

Ահաւասիկ անոնց անունները.
Պ. Միհրան Պետրոսեան Ատանացի
Պ. Արտաւազդ Խանճեան Պոլսեցի
Պ. Միսաք Պզտիկեան Ատանացի
Պ. Յարութիւն Գույումճեան »
Պ. Աբրահամ Խաչիկեան Սսեցի
Պ. Կարապետ Մելիտոսեան Բալուցի
Պ. Կարապետ Ուզունեան Պանտրմացի
Պ. Արամ Մարկոսեան Պոլսեցի
Պ. Մկրտիչ Քիւրքճեան Պոլսեցի
Պ. Միքայէլ Քօլոլեան »
Պ. Արմենակ Մսըրեան Պանտրմացի
Պ. Ապրի Ապրիեան Գուշատացի։

* * *

Երեկի Մուհիպպէ հետեւեալ նամակը կը հրատարակէ Գատըգիւղէն.

Գատըգիւղի հայ եկեղեցիին փողոցին բնակիչները տարիէ մը ի վեր իրենց Թաղին մէջ անհաճութեամբ կը դիտեն խեղճ յիմար մը որ փլատակներու մէջ կը բնակի ուր ամէն եղանակներուն խստութեանց մատնուած է։ Թէպէտ անվնաս, Թաղին բնակիչները կը նեղէ անդադար իր յարատեւ տրտունջներով։

Իր կրօնակիցներն, որք ընդհանրապէս մեծ վաճառականներ եւ սեղանաւորներ են, կարծես բացայայտ անտարբերութեամբ մը կը դիտեն այս դժբաղդին վիճակն եւ ոչ մէկ ձայն կը բարձրանայ ուղղելու խեղճը հիւանդանոց մը ղրկել։

Յոյն հասարակութիւնը մեծ զոհողութիւններ կ'ընէ՝ պահելու համար իր Եէտի-Գուլէի հիւանդանոցն։ Այս հաստատութիւնը մեր յիշած խեղճերո՞ւն համար է թէ պէտք չունեցողներուն համար։ Արդի պարագային առթիւ, այս հարցումը ներելի է ուղղել իրենց։

Ու Մուհիպպէի Թղթակիցը Ոստիկանական Նախարարութեան և Ֆէնէրի Պատրիարքարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այս դէպքին վրայ։

Կը սպասենք որ Գատըգիւղի Թաղական Խորհուրդը կամ ուրիշ մէկը՝ այս դէպքին վրայ հարկ եղած լուսաբանութիւնը տայ։

"ՀԱՅՐԵՆԻՔ„Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

ԿԻՐԱԿԻ
1892 ՅՈՒԼԻՍ 12/24 (Ն. Տ.)
194—172

ՏԱՐԵԹԻՒՔ. Թուական Հայոց. ՏՅՁԴ—4384 Հռոմէց Ն. — Տոմարական Թուական. ՌՅԽԱ=1341. —Թուական Հիճրէթի. 1309. Զիլհիճճէ 29. —Սէնէի Մալիյէ. 1308 Թէմմուզ 12.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ. ԲԶ. Վ.ԱՐԴԱՎԱՌ.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. 1820. Պօղոս Պատրիարք կ'օրհնէ հիւանդաց իւղը, կամաւոր գործածութեան համար։

ՄԷՏԷՕՐԱԲԱՆԱԿԱՆ
(Բերայի կայսերական Դիտարանէն)
ՇԲ. 11 Յուլիս

Մգ. Ար	4, 51	Ծանրաչափ	753, 7
Մտ. Ար	7, 21	Ջերմաչափ	31, 1
Միջ. Եւր	12, 6	Խոնաւաչափ %.	63 —
Միջ. Տաճկ	4, 34	Անձրեւաչափ	3, 4
Մգ. Լ.	3, 41	Հով. Հր. — Հանդարտ	
Մտ. Լ.	8, 31		

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրբաթ օր Լոնտոնի հրապարակին փոփոխութիւնները քիչ եղած են, բայց նպաստաւոր, եւ թէեւ գործերն քիչ էին բայց հրապարակը հաստատուն էր։ Օսմանեան Թուղթերուն մէջ սէրի Դ վրայ դրած էր 1/16. Բարիզի հրապարակը օտար Թուղթերու համար հաստատուն էր. իտալական, եգիպտական, սպանիական եւ հելլենական Թուղթերն ամէնքն ալ լաւագոյն գիներ ունէին։ Օսմանեան սէրիներէն Դ եւ Դ Թեթեւ կերպով վրայ դրին, բայց Երկաթուղիները 1/4 վար էին։ Նոր հրապարակ եկածներէն Օսմանիէն միայն փոփոխութիւն կրելով քիչ մը վրայ դրած էր։ Ռէժիի բաժնէթուղթերը կայուն վիճակի մէջ էին։ Պանք Օթոմանի Թուղթերը Թեթեւ իմն վրայ դրին։

Այն լուրեր թէ քոլերան երկու երեք օրէ ի վեր իր սաստկութիւնն Ռուսիոյ մէջ կորսնցնելու վրայ է լաւ տպաւորութիւն ըրին Ղալաթիոյ Պորսային վրայ, ուր նոր գործունէութիւն մը սկսաւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

(20 Յուլիս)

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

Երեք ամիս Լոնտրայի վրայ	109 7/8
» » Բարիզի վրայ	22 95

ՔՕՆՍՕԼԻՏԷ

Երեկ առտու բացուեցաւ	22 11
Երեկ երեկոյ գոցուեցաւ	22 10

ԹԱՀՎԻԼԱԹԸ ՕՍՄԱՆԻԷ

Երէկ երեկուն	82 30

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն Սէրի A.	51 3/4
» » B.	27 1/2
» » C.	20 11

ԲԱԺՆԷՏՈՄՍՔ

Բուժէի երկաթուղի Ֆր.	79 3/4
Թրամուէյ ոսկի	6 00
Ռէժի	16 28

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմ. Ոսկի	100	20 Ֆր.նոց	87 15
Մէճիտ	107 37	Անգլ. Ոսկի	110 04
Պէշլիք	— —	Մաքր Գեր. Ոս.	107
Մէթալիք	98 10	Իմբէրիալ	89 20
Թասֆիյէ	—	Քրիմէ	51 14
Տէպ. Ղ. Սէր.նի	6	Ռուսի Թուղթ	9 —

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սէլամլըքի հանդէսը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանն անդ գնաց բաց կառքով եւ, Իր աղօթքը կատարելէ յետոյ, Եըլտըզի պալատը դարձաւ։

Հանդէսը դիտելու եկող անձերուն մէջ կը նշմարուէին Սերպիական դեսպան զօրավար Սավա Կրուիչ եւ իր կինը, դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Թէրխանի հետ, Իտալիոյ դեսպանատան զինուորական կցորդ գնդապետ Մարինի, ռուսական պահակ շոգենաւին հրամանատարն եւ իր ընտանիքը, Գրէտի Լիոնէի տնօրէն Պ. Լըմուան եւայլն։

Վեհ. Սուլթանը սենեկապետ Էմին պէյի միջոցով Իր կայսերական բարեւները ղրկեց անոնց։

—Հէճիրէ 1310 նոր տարին պիտի սկսի վաղը, երկուշաբթի։

—Ֆրանսական դեսպան Պ. Գամպոն, որ երկու ամսէ ի վեր Մեծ-Կղզի կը գտնուէր, Պլաք պէյի տունն, ուրբաթ օր իր բնակութիւնը փոխադրեց Թէրապիայի ֆրանսական դեսպանատունն ուր պիտի անցունէ ամրան եղանակին մնացեալ մասը։

Տիկին Գամպոն մեկնեցաւ ի Բարիզ, ուսկից Ֆրանսայի մէկ ջերմուկը պիտի երթայ։

—Կրէտէ. Հանեայի իսլամ եւ քրիստոնեայ երեւելիներէն 650 հոգի կայսերական Պալատ ղրկած էին շնորհակալութեան ուղերձ մը, որով իրենց երախտագիտութիւնը կը յայտնէին Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի բարւոք վարչութեան համար, որով կրցած է ապահովութիւնն եւ բարեկարգութիւնը վերահաստատել կղզիին մէջ։

Կայսերական Դիւանատունը պատասխանելով այս ուղերձին՝ ծանուցած է հանրագիրն ստորագրողներուն թէ Վեհ. Սուլթանն, որ կը փափաքի կրետական ժողովրդին բարեկեցութեան, գոհունակութեամբ կը հաստատէ թէ Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշա յաջողած է երկիրն օժտել լաւ վարչութեամբ մը։ Այդ ծառայութեան ի վարձատրութիւն է որ Վեհ. Սուլթանը պարգեւած է Լիաքաթի ոսկի միտալը շնորհել Մահմուտ փաշայի։

—Համաճարակէն Անկելոցին համար հանգանակութեան 1200 օսմ. ոսկիի տուրն ղրկուեցաւ Էտիրնէ, հանրային պաշտօնատարներուն եւ գիւղական բնակիչներուն բաշխելու համար։

—Պոլսոյ յունական Բարեգործական հաստատութեանց Նպաստամատոյց յանձնախումբը հրատարակած է իր 1891ի հաշուեկշիռը, ուսկից կը տեսնուի թէ 41,173 ղրուշի գումար մը աւելցած է։ Հասոյթն եղած է 183,283 ղրշ. որու վրայ պէտք է աւելցնել 1890 տարուընէ աւելցած 40,904 ղրշ.ը։ Այս հասոյթն յառաջ եկած է սապէս. 93,693 ղրուշ՝ շրջաբերութեան հանուած տոմսերէն եւ 89,590 ղրշ. գաւառներուն մէջ եւ արտասահման կատարուած հանգանակութիւններէ։ Ծախքերն, որոց ամբողջութիւնն է 183 հազար ղրշ, սապէս բաժնուած է. բարեգործական հաստատութեանց հոգաբարձութեանց յանձնուած՝ 116,127 ղրուշ, ամսաթոշակներ՝ 26,580 ղրուշ, դրամի վրայ կորուստ՝ 1695 ղրուշ եւ զանազան ծախքեր։

—Այս տարուան հունձքերու մասին գաւառներէն առնուած լուրերն օրէ օր աւելի գոհացուցիչ են։ Մարախներու պատճառած վնասներն աննշան եղած են։ Բաց ի ժողովրդին գործունէութենէն՝ ջնջելու համար այդ վնասակար միջատները, մարախներուն թշնամի թռչունները ժամանակին հասած են հալածելու համար զանոնք։ Արմտիքի, բամպակի եւ ափիոնի հունձքերը յուսացուածէն աւելի լաւ են։

—Բրոտ Բազմաթիւ հանդէսներու արտօնատէր Պ. Բաղէրսոն մէկ քանի օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի։ Կ'ըսուի թէ եկած է փութացնելու լուծումը իր մէկ քանի խնդրագրերուն, զորս երկար ատենէ ի վեր մատուցած է։

—Աֆիոնի հրապարակն այս շաբթու բաւական բանուկ էր, Ամերիկայէն եղած գնումներուն պատճառով։ Մալաթիայի տեսակը մանաւանդ շատ կը փնտռուի։

ՔՈԼԵՐԱՆ

Ծանուցեր էինք թէ Պօնքովսքի պէյի նախագահութեամբ կազմուած յանձնախումբն ուրբաթ առաւօտ Վերին-Վոսփոր գացած էր՝ ծովեզերեայ գիւղերն աչքէ անցնելու համար։

Պօնքովսքի պէյ այցելեց նախ Ռումէլի Գավաք, եւ հրամաններ տուաւ այդ գիւղը մաքրելու համար։ Իրեն կ'ընկերանային Ն. Շրջանակի Թաղապետութեան նախագահ Մանաս էֆէնտի եւ Վոսփորի նաւացներուն առժամեայ հրամանատար Մազհար փաշա, Պօնքովսքի պէյ յետոյ այցելեց Պէյիւքտէրէ, Թէրապիա, Եէնի-Մահալլէ, Ստէնիա, Էմիրկեան, Քօյաճըքէօյ եւ Ռումէլի Հիսար։ Այդ ամէն գիւղերուն մէջ՝ զանազան հրամաններ տուաւ մաքրելու համար սպանդանոցները, խանութներն եւ ուրիշ վայրերն, ուր տեղ գտնուած նեխած ու ապականած նիւթերը միայն վտանգ մըն էին հանրային առողջութեան համար։

Պօնքովսքի պէյ երէկ կ'այցելէր Վոսփորի ասիական եզերքը։

—Կայսերական հրամանաւ, Ներքին գործոց նախարար Հալիլ Րիֆաթ փաշայի նախագահութեան ներքեւ կազմուած բժշկական յանձնախումբն, որ պաշտօն ունի առողջապահական տնօրինութեանց վրայ խորհրդակցելու, այսուհետեւ կանոնաւորապէս ամէն օր պիտի գումարի եթէ հարկ ըլլայ։

—Սինոպի մաքրանոցին շինութեան աշխատութիւնք փութով առաջ կը տարուին։ Տասներկու տաղաւարներէն եօթն արդէն աւարտած են։ Խողովակներով խմելու ջուր բերելու աշխատութիւնք եւս յառաջ կը տարուին։ 200 է աւելի գործաւորք կ'աշխատին այս գործին։

—Աքեայէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ յուլիս 19էն 20 ոչ ոք քոլերայէ բռնուեր է։ Առջի վարակուածներէն մին մեռեր է։

—Առողջապահական ընդհանուր քննիչ Քոչունի էֆէնտի ուրբաթ առաւօտ կանուխ Գավագի մաքրանոցը գնաց։

⁂

Մէքքէէն յուլիս 9 Թուականով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Դամասկոսի եւ Եգիպտոսի կարաւանները ճամբայ ելած են ի Մէտինէ։ Այժմ բոլոր ուխտաւորները մեկնած են Մէքքէէն։ Գաւառին առողջապահական կացութիւնը շատ գոհացուցիչ է։

—Դասթամալըի կուսակալ Ֆայիգ փաշա պաշտօնեայ մը ղրկած է Նահանգին ներսերը՝ հասկնալու համար Նահանգին առողջապահական պայմանները եւ նոր տնօրինութիւններ հրամայելու համար։

⁂

Ահաւասիկ մինչեւ երէկ իրիկուն քոլերայի մասին առնուած հեռագիրները։

Բեդրպուրկ, 22 յուլիս

Պաշտօնական տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ յուլիս 18ին 1,950 հոգի քոլերայէ բռնուեր են յԱստրախան, ասոնցմէ 152 հոգի մեռեր են. ի Սարադով 106 հոգի բռնուեր են, ի Զարիծին 77 հոգի. ի Սամարա, 36 հոգի բռնուեր եւ 75 հոգի մեռեր են. ի Րոստով 62 հոգի բռնուեր եւ 14 հոգի մեռեր են. ի Պաքու 22 հոգի բռնուեր եւ 14 հոգի մեռեր են։

Վիեննա, 22 յուլիս

Աւստրիական Նախարարն եօթնօրեայ հսկողութիւն հրամայեց Դանուբի ռուսական նաւահանգիստներէն եկող նաւերուն դէմ։ Դանուբի Սեւ ծովի ռումանական նաւահանգիստներէն եկող նաւերը բժշկական այցելութեան մը ենթարկուած են։

Բեդրպուրկ, 22 յուլիս

Քոլերան երեւան ելաւ Խուպանի գաւառին մէջ. վեց հոգի մեռան անդ.

⁂

Թայղոնէ նոր հեռագիր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վեց հոգի քոլերայէ բռնուեր են անդ եւ մին մեռեր է։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

Բեդրպուրկ, 22 յուլիս

Կ'ապահովեն թէ բոլոր նախարարներուն կարծիքն այն է թէ հաճարի արտածման արգելքը վերցուի։ Ցորենի յանձնաժողովը որոշում պիտի տայ եղեր չորեքշաբթի. արգելքը պիտի վերցուի եղեր օգոստոս 1/13էն առաջ։

—Մոսկուայէն Նիժնի-Նովկորոտ երթալու համար երեկ առտու ճամբայ ելլող ճեպընթաց շոգեկառքին արկած պատահեցաւ Մօլօտիի մօտերը։ Լոքոմոթիւն ու հինգ վակոններ ջախջախուեցան. ութը վակոն ճամբէն դուրս ելան։ Երեք պաշտօնեաներ, որոնց մէջ է մեքենավարը, ծանրապէս վիրաւորուեցան. բազմաթիւ անձեր թեթեւ վէրքեր առին. Գնդապետ Վէնարիչ ճամբայ ելաւ արկածին վայրն երթալու։

Բարիզ, 22 յուլիս

Ներքին նաւարկութեան Միջազգային համաժողովի բացումը երէկ տեղի ունեցաւ, ընդ նախագահութեամբ հանրային շինութեանց նախարար Պ. Վիէթի։

Բեդրպուրկ, 21 յուլիս

Ելմտից նախարար Պ. Վիշնէկրատսքի երէկ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ կայսեր հետ։

Քէօլ. Ցայթունկի կը հեռագրէ որ ելմտից նախարարը կ'ուզէ որ Նիժնի-Նովկորոտի տարեկան տօնավաճառը տեղի ունենայ ըստ սովորականին։ Խօսք կայ թէ ելմտից նախարարը տնօրէն պիտի ըլլայ տնտեսական վարչութեան. իրեն պիտի յաջորդէ Պետական խորհրդի մէջ Պ. Վիթ (հաղորդակցութեանց նախարարն) որուն պիտի յաջորդէ գնդապետ Վէնարիչ։

Լոնտոն, 22 յուլիս

Կը հաստատուի թէ Կլատսթոնի նախարարութեան մէջ Լորտ Ռոզպէրի պիտի կոչուի արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնին։

Վիեննա, 21 յուլիս

Զրոյց կայ թէ Ռոչիլտի տունը կը քաշուի Վալութայի սինտիքայէն։

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՄԱՆՉԷՍԴԸՐ
Հիմնուած 1852 ին

Դրամագլուխ Անգլ. Ոս.	3,000,000
1890 դեկ. 31ին աւանդ տրուած գումար	1,658,078
1890 դեկ. 31ին պահեստ	1,255,838
Հասոյթ 1890 ին	826,091

Այս ընկերութիւնը ընդդէմ հրդեհի կ'ապահովէ ամէն տեսակ շէնք, կահ, ապրանք, ի Պոլիս և շրջակայքն, ինչպէս և նաւեր նաւահանգստին մէջ, վնասի առեն արագ եւ խղճամիտ վճարում։
Տեղեկութեանց համար դիմել առ գործակալութիւնն ընկերութեան, 1 և 2, Իզզէթ փաշա խան, Ղալաթիա։
Գործակալ ՌԻՉԱՐՏ Մ. ՊՈՆՏ
Ներկայացուցիչ
ՊՈՆՏ, ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ
Ֆռանս. Քերականութեան
Ա. ՏԱՐԻ
Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Վաւերացեալ յՈւսումնական Խորհրդոյ եւ Ընկալեալ ի Միաց. Ընկերութեանց
ՅՕՐԻՆԵԱՑ
Յ. Թ. ՀԻՆԳԼԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ն. Ձ. ԱՐԱՄԵԱՆ

Բաժն երկու գլուխներու մէջ Հիմնական եւ նոր կերպով կ'աւանդէ Ֆռանս. Քերականութեան Ա. Մասի կանոնները (Մասունք բանի) եւ կարգ մը կարեւոր գիտելիք որ այս գործոյն մասնաւոր առաւելութիւն մը կուտան։ Կանոններուն 'ի կիրառութիւն բազմաթիւ պարզ հրահանգներ՝ ի Ֆռանսերէն թարգմանելի։ Իւրաքանչիւր գլխու վերջ զաւակերտն հետաքրքրող քաղ։ Գործոյն վերջն ընդհանուր քաղ եւ բառից ներհակներու, համանշաններու, վայելչախօսութեան (élocution), զրուցատրութեան, քերականական լուծման, եւն. վրայ պէս պէս վարժութիւններ։

208 էջ։ Գին զեղչեալ 5 ղրշ։

ՏՈՒՔԹՈՐ
ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆ
Ամէն օր, յետ կէսաւուր
ուղեղի, ողնածուծի եւ ամեն տեսակ ջղային հիւանդութեանց
որոնք են
խելքի պակաս, կաթուած, խելագարութիւն, անդամալուծութիւն, կրկնատեսութիւն (diplopie), լուսնոտութիւն (épilepsie), ուշաբարձութիւն (catalepsie) որովայնախեղդ (hystérie), չարժլական ախտ (chorée), ջղացաւութիւն եւլն. եւլն.
ի Բերա, Պէքեար փողոց թիւ 9
21—50

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՐՄԱՆ ՍՐՏԻ ԵՒ ԹՈՔԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ՏՐ. ՎԱՀՐԱՄ Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
Ի բժշկական համալսարանէն Բարիզու
Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր յետ կէսաւուր ժամը 7—10 (Ը. Թ.) Բերա, Մեծ փողոց թիւ 97 Բասմաք քարուի մօտ։

ԴՊՐԱՏՈՒՆ
ՄԻՀՐԱՆ Յ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Պոլիս Զահֆերանճըլար Եօքուշու Չէլէպի օղլու խան Թիւ 18, 19, 21

Ա. Մ. ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆԻ

	Ղրշ.
Աշխարհագ. Բնական Պատկերազարդ	2 20
» Ուսումնական	4
» Բաղդատական	4
» Բաղդատական և քննական	6
» Բաղ. Բնական Ուսում.	10
Ընթերց. կամ Արմենակ պատկերզ.	2
Հայրենիք քաղուած ի Նախնեաց	8
Նամականի կամ Փոքր. քարտուղար	5
Պատմութիւն հայոց	3
Սրբազան Պատմութիւն	4
Սկզբունք Քերականութեան	1
Քերականութիւն գործնական	6
» Դպրութիւն	6

Հեգարան 100ը	15	ղրշ.
Քերական "	6	"
" Պատկերազ.	10	"

Համառօտ Քերականութիւն 60 փարայ

Աշխարհաբար Քերականութիւն 100 փարայ

Ընդ. մամլոյ Ա. և Գ. Ընթերցարանք:

Մ. ԳԱԼԷՆՏԷՐ
ԵՒ
Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Թարգմանիչներ փողոցի խանութը տեղափոխած են նոյն կարգի վրայ 106 թիւ: Եղանակիս վերաբերեալ զուտ ֆրանսական ընտիր ապրանքներով կը պատրաստուին ճաշակաւոր զգեստներ: Հոս կը գտնուի նաեւ ԵՒԱ գասագրքին Ա եւ Բ հատորներն ի մի կազմեալ: 8—10

ԴԵՐՁԱԿ ՊՕՂՈՍ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ, Ղալաթիա Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ դրան կից, կը ծախէ ձեռք մը վէսթոն կարողչէք 90 ղրուշ, ձեռք մը ժաքէթ կարողչէք 110 ղրուշ, ձեռք մը սրտէնկոթ կարողչէք 130 ղրուշ: Նաեւ եկեղեցականներու շուրջառ, վերարկու, փիլոն եւ այլն շատ աժան գիներով: 4—8

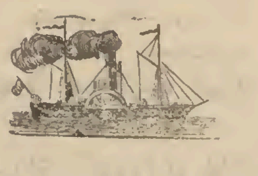

ՌԷԿՈՒԼԱՐ ՖԸՐՍԴ-ԳԼԱՍ ՍԴԻՄԸՐՍ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿ

Համպուրկէն, Անվերսէն և Նիւքասըլէն Աբէրտէյի Նաւահանգիստներէը, Պոլիս, Սեւ Ծով և Դանուբ.

Ռոտտերտամ, Գոպընհակըն, Քէօլն, Բէհօ, Բէյրութ չոգենաւներն ասա հասան:

Ֆոնէսրմաններու համար պարակին դիմել առ ՖՈՍՔՕԼՕ, ՄԱՆԿՕ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալ

ՅՈՒՇԱՐԱՐ

Թուղթէ փառք, Արշակ Զօպանեանի հոգեբանական վէպակն որ իբր թերթօն կը հրատարակուէր Հայրենիքի մէջ, առանձին գիրք եղած կը ծախուի 5 դահեկանի:

* * *

Գարնան հովեր, Մկրտիչ էֆ. Աճեմեան հրատարակեց իր հեղինակած ոտանաւորներու հաւաքածոյ մը այս վերնագրին ներքեւ. կը ծախուի 5 դահեկանի:

* * *

Հայրենիք ամէն առտու կը ծախուի Գում-Գաբու, Ենի-Գաբու, Լանկայ, Սամաթիա, Եօտի-Գուլէ եւ Մաքրի-գիւղ, Վարագդատ Քիւպէճեանի միջոցաւ:

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Ընդդէմ հազի, հարբուխի, դժուարաշնչութեան, ծանրաշնչութեան

Կեդրոնատեղին է ԼՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐԻՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վ. պօստայի պաշտօնատան քով, կայարան Ղալաթիա Շիշլի Թրամվէյին, թիւ 95 և 97, Ղալաթիա

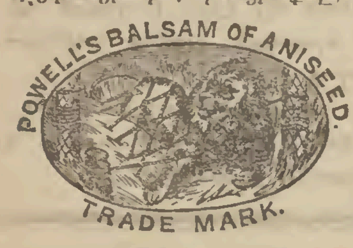
POWELL'S BALSAM OF ANISEED.
TRADE MARK.

Այս նշանաւոր դեղին յատկութիւնն է անմիջապէս հանդարտեցնել հազը, Հարբուխը, Ձայնի մարիլը, Շնչելու դժուարութիւնը և կոկորդի հիւանդութիւնները: Անմիջապէս կը լուծէ կապուած մաղասը և կը քակէ:

Այն անձերն որք կոկորդին մէջ անհանգիստ մարմաջ ունին, որոնք գիշեր ցերեկ հանգիստ չեն կրնար ունենալ հազէն, անմիջապէս կը հանդարտին, շատ անգամ մէկ սրուակը կը բաւէ: դժուարաշնչութեան, երկարատեւ հազերու, Ինֆլուէնզայի դէմ կարելի չէ նկարագրել այս նշանաւոր դեղին կատարած հրաշքները:

ԼԷՔՕՆՕՄԻ ԷՆԹԷՌՆԱՍԻՕՆԱԼ
L'ECONOMIE INTERNATIONALE
ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ, ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆ

Ապահովագրական փոխադարձ ընկերութիւն կեանք վերակենդանութեան դրամագլխոյ

Հաստատեալ Գաղղիոյ Հանրապետութեան 1868 Յունիսի 22
հրամանագրոյն համեմատ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂՂԻՈՅ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ

Ամէն ոք գիտէ խնայողութեան կարեւորութիւնը, բայց շատ անգամ չունենալով մեր խնայած և աւելցուցած ստակներն ընդունող յատուկ հաստատութիւններ կը կորսնցնենք դրամագլուխ մը կազմելու առիթն եւ հազար ու մէկ պատճառներ գտնելով մեր խնայած ստակներն յումպէտս կը վատնենք:

Փոքր գումարներով դրամագլուխ մը կազմելն ալ դժուարին եւ գրեթէ անկարելի է, եթէ այսպիսի ընկերութեան մը հետ մասնաւոր կապակցութիւն մը չունենանք:

Ահաւասիկ «Լ'էքօնօմի էնթէռնասիօնալ» ընկերութիւնն որուն փոքր գումարներ, այսինքն ամիսը հինգ, տասը եւ այլն վճարելով, ապագային մեր ձեռքը կ'ունենանք համեստ դրամագլուխ մը:

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏՈՒԻՆՔ

Աւելի մանրամասն տեղեկութիւն ունենալ եւ բաժանորդագրուիլ փափաքողները կը հրաւիրուին դիմել ի Սիրքէճի, Հանրային պարտուց պաշտօնատան դիմացը, Կիւլպէնկեան խան, թիւ 26-27, ընդհանուր անօրէն Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆԻ կամ ընդհանուր քննիչ ԱՆԻՔՏՈՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ:

L'ANCRE
ԽԱՐԻՍԽ
ԿԵՆԱՑ ԵՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հաստատեալ ի Վիէննա 1858ին

Ամէնէն ծանօթ, ամէնէն նշանաւոր եւ ամէնէն հին ընկերութիւնը համայն Արեւելքի եւ Թուրքիոյ մէջ:

Երաշխաւորեալ պահեստի դրամագլուխն է աւելի քան 100,000,000 ֆրանք, որ կը բաղկանայ Վիէննայի եւ Պուտաբէշթի մէջ ընկերութեան ունեցած անշարժ կալուածներէ եւ կառավարութեան ու երկաթուղւոյ առաջին կարգի եւ հաստատուն բաժնետոմսերէ:

Ընկերութեան հիմնադրութենէն մինչեւ ցվերջ 1891 դեկտ. 31 ի դէպ մահու եւ ի կենդանութեան, ապահովագրելոց վճարուած են աւելի քան 184,000,000 ֆրանք:

ԽԱՐԻՍԽ ընկերութիւնը իւր հաստատութենէն մինչեւ ցայսօր ապահովութեան կենաց ճիւղին պատկանած ըլլալով առանց հրդեհի եւ ծովային ճիւղերն մշակելու իւր պատկանելի դրամագլուխն միմիայն այս ճիւղին յատկացուցած է, ընդ հսկողութեամբ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կայսերական եւ թագաւորական կառավարութեան ներքին գործոց բաժնի պետ Պարոն Ժան Մուքի:

Ընդհանուր Գործակալ
համայն Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ
Պ. Լ. ՊՈՆՏԻ

Ընդհանուր Վերատեսուչ
համայն Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ
Պ. Ն. ԵԱԶԸՃԵԱՆ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին է Թիւնէլի հրապարակը Մայերի տան վերի յարկ

ՍԱՄՓՍՈՆ
ԱՃՈՒՄ, ՈՅԺ, ԵՒ ԵՐԿԱՐՈՒՄ ՄԱԶԵՐՈՒ

Տեղական կրկին եւ կրկին փորձերով հաստատուած եւ քանի քանի շնորհակալեաց եւ քաջալերական ուղերձներով օժտուած իւր եզական ազդեցութիւնը:

ԿԵՐՏ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ ՍԱՐԱՖԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

ԹԵՓ, ՔՈՍ, ԿԵՂ, ընդհանուր մազերու հիւանդութեանց անմիջական դարման: Ցարդ չէ երեւցած ՍԱՄՓՍՈՆԻ նման եզական գիրք վայելող պատրաստութիւն մը:

Մէկ շիշ փորձելով կարելի է գուշակել իւր ազէկ հետեւանքները:

ՍԱՄՓՍՈՆԻ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐԸ
1. Անընդհատ ազդեցութիւնը ձեռք ձգելու համար գործածել առնուազն եղանակի համեմատ որ է 2-3 շիշ:
2. Գործածել իւր հետ ներփակեալ հրահանգին ճշգութեամբ:
3. Զգուշանալ կեղծերէն եւ ուղղակի դիմել իւր հարցելին:

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ. — Կ. Պոլիս Սուլթան համամ Բիւչիւք Աչիր էֆէնտի խան Թիւ 10, եւ Խասգիւղ Դեղարան ՍԱՐԱՖԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ:

Գաւառաց յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին:

Կը գտնուի նաեւ ի Դեղարանի Միրհամէթճեան էֆէնտի Կ. Պոլիս ի Պաղչէ-Գաբու

ԳԻՆ 15 ՂՐՈՒՇ

3 շիշ միասին առնողին 7½ ղրշ. գինչ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1892 Մայիս 21էն սկսեալ մինչեւ Յուլիս 31 Ուրբաթ

Բաց հեռուէ օրերէն Ռումելեան եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւուց երթեւեկութեան ժ. վ.

11 15 Ենիմ. մեզարպ. պէյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. պօյաճ. ր. հիսար. (ր. հիսար շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի) 18
12 — Ենի. մեզար. պէյիւ. Թարպ. եէնիք. (եէնիք.ի շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի) 37
12 30 Եէնիք. սթէն. միրկ. պօյաճ. ր. հիսար պէպք. արնվք. քուրչ. օրթք. պէշիք. 21
12 45 Եէնիմ. մեզպ. պէյիւք. Թարպ. եէնիք. (վանիք.ի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 40
12 40 ր. ա. գավագ մեզպ. պէյիւք. Թարպ. պէյքօզ անկից մինչեւ գանտ. անոր ասիական եզերքի նաւամատոյցներն հանդիպելով օրթք. և գանտ. շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի ուրբաթ օրերը օրթաք.է զատ վանիք. չէնկ. պէյլ. գուզ. պէշիկթաշ 38
1 15 Եէնիք. սթէն. միրկ. պօյաճք. ր. հիսար պէպէք (պէպէքի շոգ.ի հետ պիտի հաղորդակցի ուր. օրերէ զատ 22
1 40 Եէնիմ. Մեզ. Պէօյ. Թարպ. Եէն. (Եէնի քիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղոր.) 32
2 10 Եէնիք. իսթ. միրկ. պօյճ. րում. հիս. պէպ. արն. գուր. օրթ. պէշ. 34
2 40 Ր. ա. գավագ եէնիմ. մեզար պէօյ. Թարապ. պէյքօզ. և անկից ասիական եզերքին նաւամատոյցներէն իջնող մինչեւ գնտլ. և օրթք. հանդիպելով գանտլ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի և ուրբաթ օրերը օրթք.է զատ վանք. չէնկէլք. պէյլ. գուզ. պէշիկ. 18
2 45 Եէնիմ. մեզար. պէօյիւք. Թարպ. եէնիք. սթէն. միրկ. պօյաճ. ր. հիսար. (ր. հիսարի շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի) (ուր. օրեր պէպէք Արն. ք. Գր. Չշ. Օրթ. Պէշ. պիտի հանդիպի) 37
4 00 Եէնիմ մեզար. պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. սթէնեա միրկ. պօյաճ ր. հիսար. պէպէք պէշիք. պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի (ուր. օրերը արնվ. գուր. օրթաք.) 40
5 45 Եէնի մահ. մեզ. պիւյ. Թարապ. Պէյ. Եէնիք. գանլ. պօյճք. ր. հ. պէպէք արնվ. պէյլ. օրթք. պէշք. 21
7 Եէնիմ. մեզ. պիւյ. Թարապ. պէյգօզ Բաշպ. Եէնիք. միրկ. գանլ. ր. ա. հիս. գանտիլ. արնվք. չէնկ. պէյլ. օրթք. գուզ. Պէշ. խւսկ. 23
8 — Ա. ր. գավագ. եէնիմ. մեզարպ. պէօյ. Թարապ. Եէնիք. սթէն. միրկ. ր. հիսար պէպ. արնվ. գուրչ. օրթ. պէշք. 32
9 40 Եէնիք. պօյճ. պէպ. պէշիք. (բացի ուրբաթ օրերէ) 34
10 Րում. հիս. Արնավ. Օրթ. 38
10 — Մեզարպ. պէօյք. Թարապ. Եէնիք. միրկ. ր. հիսար արնվ. օրթաք. պէշիք. 33

Ամէն ուրբաթ իրիկուն ժամը 11ին մեզարպ. շոգ. մը եկնելով պէօյիւքտ. Թարապ. պէյքզ. Եէնիք. միրկ. ր. հիսար արնվքք. օրթք. պէշիք. հանդիպելով կամուրջ պիտի գայ.

Ստենիայէն կամուրջ իջնող շոգենաւք

11 Եէնիք. սթէն. էմիր. պօյաճ. ր. հիսար պէպէք արնվ. գուրչ. օրթաքէօյ Պէշիք. 20

Պէպէքէն կամուրջ իջնող շոգենաւք

11 Պէպէք արնվ. գուրչ. օրթաք. պէշիք. 23
11 30 Պէպէք արնվ. գուրչ. օրթաք. պէշիք. 20
12 Օրթք.էն ուղղ. կամրջ. (բացի ուր. է) 22
12 ր. հիս. Պէպէք արնվ. գուր. օրթ. պէշիք. 28
12 30 Պէպէք. արնվ. գուրչ. օրթաք. պէշիք. 23
1 — պէպէք արնվ. գուրչ. օրթաք. Պէշ. 21
1 45 Պէպէք արնվ. գուր. օրթաք. պէշ. 33
2 05 օրթաքէօյէն շիտակ կամուրջ (բացի ուրբաթէ) 38
2 35 Պէպ. Արք. Գր. Չ. օրթ. Պշ. բացի ուր. օր. 34
3 15 Պէ. Ար. Գր. Չշ. Օրթ. Պէշ. 1
3 45 Ր. հիսար պէպէք արնվա. գուրչ. օրթք. պէշիք. գապ. (բացի ուրբաթէ) 22
4 05 Օրթքէն. շիտակ կամուրջ (բացի ուր. օրերէ) 18
4 50 Պէպէք արնվ. գուրչ. օրթաք. պէշիք. (բացի ուր. է) 34
5 05 Օրթագիւղէն ուղղակի կամուրջ բացի ուր. օրերէ 38

Ասիական եզերքէն կամուրջ իջնող շոգենաւք

11 15 Վանիք. չէնկել. պէյլեր. գուզ. 34
11 15 Պէյքօզ բաշպ. չուպ. գանլ. ա. հիսար գանտ. օրթ. (գանտլ. պիտի հղրդկցի) ուր. օրեր բացի օրթք.էն վան. չէնկ. պէյլ. գուզկ. 22
11 50 Պէպէք գանտ. վանիք. չէնկել. պէյլեր. գուզ. պէշիք. (բացի ուրբաթէ) 33
12 00 Պէյքօզէն բաշպ. եէնիք. գնլճ. էմիր. ր. ա. հիսար Գանտ. արն. Չն. ք. Պէյ. օրթ. գուզ. խւս. պէշ. գապ. 1
1 Գանտ. վանիք. չէնկ. պէյլ. գզկ. պէշք. 20
1 20 Պէյքօզ բաշպ. չուպուգլ. գանլճ. ա. հիսար գանտլ. օրթ. (գանտլ. պիտի հաղորդկցի ուրբթ.ները վանիք. չէնկել. պէյլ. գուզկ. պէշիք. 38
1 45 Պէյքզ. Եէնիք. սթէն. միրկ. պօյաճ. ր. հիս. պէպէք. արն. գուրչ. օրթ. պէշ. (եէնիքեդի կամուրջը կամուրջէն գավագ գացող եւ եէնիքեդին շիտակ կամուրջ իջնող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդ. 34
2 — Գանտ. վանիք. չէնկելք. պէյլեր. գուզ. պէշիք. (բացի ուրբաթէ) 28
3 10 Գանտ. վան. չէնկ. պէյլ. գզկճ. պէշք. 20
3 20 Պէյքօզ բաշպ. չուպ. գանլ. ա. հիսար գան. օրթք. (գանտի. շոգ.ին կը հաղորդակցի. ուր.ները բացի օրթք. վանք. չէնկ. պէյ. գուզ. խսկ. պիտի հանդիպի) 18
4 — Գանտ. վան. չէնկ. պէյ. գուզ. խս. (բացի ուրբաթէ) 33
4 20 պէյ. բշպ. չուպ. գանլ. ա. հիսար գանտ. օրթ. (գանտ. պիտի հղրդ. (ուրբթ. 4 45. Մեզպ.էն պէօյիւք. Թրպ.էն պէյքզ. անատօլու կողմը մինչեւ գուզկ.ի նաւամ. հանդ. պէշկ. եւ պիտի հանդ.) 38
5 — Գանտ. վանիք. չէնկ. պէյ. գուզ. պէշ. 28
7 — Միրկ. ր. ա. հիսար գանտ. արնվ. չէնկ. պէյլ. օրթք. գուզ. պէշ. խւսկիւտար 1
9 — Պէօյ. Թարապ. պէյ. բաշպ. չուպք. գանլ. ա. հիսար գանտ. վանի. չէնկել. պէյլ. գուզ. խս. 20
9 30 Գան, չէն, պէյ, խսկ, (ուրբաթէն զատ 21
10 15 Պէյք. չուպ. գանլճ. ա. հիսար չէնկէ. պէյլ. խս. (բացի ուր. օրէ) 28
10 20 Ա. Հիս. ուղ. կամուրջ 22
11 — Գզկճք.էն ուղղ. կամրջ. (բացի ուր. է) 21
11 15 Վանիք.էն ուղղակի կամուրջ բացի ուրբաթ օրերէ 22

(Բաց է հեռուէ օրերէն) կամուրջէն Ռումելեան եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

12 25 կամրջէն ուղղ, եէնիք, բացի ուրբաթէ 22
12 40 Պէշ. օրթ. գրչչ. արն. ր. հիս. միրկ. խսթ. եէնիք. Թրպ. պէօքտ. մեզ, ր, ա, գավ. 18
1 15 Պէշիք. օրթաք. արնվ. պէպէք ր. հիսար պօյք. եէնիք. Թար. պէօյ. մեզար. եէնիմահլէ, 37
2 — Գապաթ. իւսկ. պէշիք. գուզկ. օրթա. պէյլեր. չէնկել. արնավ. գանտլ. ա. և ր. հիսար գանլճ. միրկ. եէնիք. բաշպ. պէյք. Թարապ. պէօյ. մեզ. եէնիմահլէ 23
2 30 Պէշք. օրթ. արնվ.քէօյ պէպէք ր. հիս. միր. եէնիք. Թարապիա պէօյքտ. մեզպ. եէնիմահլէ 40
3 — Պէշիք. օրթ. արնվ. պէպ. ր. հիսար բացի ուր. օրերէ 22
4 00 պէշիք. օրթաք. գուր. արվ. պէպ ր. հիսար պօյճ.ք. սթէն. եէնիք. Թրպ. պէօք. մեզարպ. եէնիմահլէ 21
4 20 Պէշիք. օրթ. արնվ. գանտ, բաց ի ուր, 28
5 — իւսկ. պէշ. գուզ. օրթ. պէյլ. չէնկ. արնվ. գանտ. ա. ր. հիս. գանլ. չպք. միրկ. 1
6 — Գապաթ. պէշիք. օրթաք. գուրչ. արվ. պէպէք. ր. հիսար միրկ. եէնիք. պէյգօզ Թարապ. պէօյիւքտ. մեզար. գավագներ 32
7 — Պէշիք. իւսկ. գուզկ. պէյլ. չէնկ. անվ. գանտ. ր. հս. պօյաճք. գանլճ. եէնիք. Թարպ. պէօյք. 20
8 30 պէշիք. օրթ. արնվ. պէպ. ր. հիսար միրկ. եէնիք. ուր, օրերը Թարպ. մեզարպ. պէօյա. 34
9 — Միրք. եէնի ք, Թարապ, մեզար, պէօյք, բացի ուրբաթէ 33
9 20 Պէշիք. օրթ. գուրչ. արնվ. պէպ. գանտ, ր. հիսար 38
10 Եէնք. Թարպ. պէօյա. մեզպր. եէնիմ. (ուր.ները 9 45ին եկնելով մինչեւ մեզ. պիտի հանդիպի 40
10 5 Պէշ. օրթ. գուր. արնվ. պէպ, ր. հիսար պօյաճ, միկ, խսթն, եէնիք, Թար, պէօյ, մեա, եէնիմ, ուրբ, 10 վ, վերջը 18
10 45 Ր. հիսար պօյաճ. միրկ. սթէն. եէնիք. Թարապ. պէօյիւքտ. մեզարպ. եէնիմ. (ուրբաթները չիկայ) 32
11 20 Եէնիք. Թարապ. պէօյ. մեզպ. եէնիմա. 38
11 35 Պէպէք ր. հիսար պօյաճ. միրկ. սթէն. եէնիք. 19

Կամուրջէն Արնավուտ գիւղ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

12 00 կամուրջէն ուղ. Պէպ. 23
2 35 կամուրջէն ուղղակի պէպէք 1
10 35 Պէշիք. օրթ. գուր. արնավ. պէպէք Գանտ. Ա. Ր. հիսար գանլ. միրկ եէնիք. բշ. պաշճ. պէյ. (ուրբաթ օրերը չիկայ) 1
11 15 Գապ. պէշիք. օրթ. գուր. արնվ. պէք. ր. հիսար. պօյաճք. եէնիք 20
11 45 Պէշիք. օրթ. գուրուչ. արնվ. պէպէք 28
12 — Պէշիք. օրթա. գուր. արնվա. 23

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը

12 15 Գուզկ. պէյլ. չէնկ. Ա. հիսարը գանլ. չըպ. բաշա պ. պէյք. եէնիք. (ուրբ. գանտ. եւ) եէնիք. նաւամ. կմրջէն գավագները գնացող և եէնիք.էն ուղղ. կմրջ եկող նաւերուն հետ պիտի հղրդ. 34
12 25 Ուղ. գանտ. (ուրբ. օրերը 10 վայրկեան պէշք. օրթ. գրչ. արնվ. եւս պիտի հանդիպի) 20
1 — Իւսկ. պէյլ. չէնկլ. պէպէք (Պէպէքէն եէնիմահ. գացող շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի) 33
1 20 Պէյլ. չէնք. գանտ, (բաց ի ուրբաթէ) 20
2 20 Իւսք. գուզք. պէյլ. գանտիլ 20
2 45 Իւք. Գուզ. պէյլ. չէնկել. վանիք. գանտ. ա. հիսար գանլ. չուպուգ. Բ. պաշճ. պէյգ. ուրբթ օրերը Թարապ. պէօյիւք. մեզարպուրնու պիտի երթայ 38
3 25 Ուղղակի գանտլ. (բացի ուր.է) 33
3 45 Իւսկ. պէշիք. պէյլպ. չէնկ. պէպէք բացի ուրբաթէ 34
8 35 Իւսկ. գուզկ. պէյլ. չէնկ. վանք. Գանտ. Նաւամատոյցը պէյքօզէն եկող շոգենաւին պիտի հղրդկցի ուրբաթներն ալ իւսք. պէշիք. Ա. հիսարը, գանլճ, չըպք. Բ. պաշճեսի, պէյգ. Թարապ, պէօյիւք. մեզարպուրնու պիտի երթայ 21
9 05 Պէշք. գանտլ. ա. հիսար գանլ. չուպլ. բաշպ. պէյգ. (բացի ուրբաթէ) 28
9 30 Պէշք. գուզ. պէյլ. չէնկ. վանիք. գնտլ. ա. հիսար 22
10 20 Պէշիք. Գանտլ. ա. հիսար գանլ. չուպլ. բաշպ. պէյգ. Թարապ. մեզար. ր. ա. գավագ 37
10 30 Պէշիկ. պէյլ. չէնկ. վանիք. (ուր. օրերը իւսկ. գուզ. արնվ. գանտլ. ր. ա. հիսար գանլ. Միր. եէնք. բաշպ. պէյգ. 23
10 40 Իւսկ. գուզ. (բացի ուրբաթէ) 21
11 — Պէշիկ. գուզկ. պէյլ. չէնկ. վանք. գնտ պէպէք (Գանտիլի ուրիշ շոգենաւի հետ չպիտի հաղորդակցի (ուրբաթ օրերը իւսկ. պիտի հանդիպի) 34
11 22 Գանտ. Ա. հիսար գանլճա չուպուգ. Բ. պաշճէ պէյգ. ուրբ. օրերը գուզ. 22
11 45 Գապթ. գուզկ. պէյլ. չէնկ. վանիքեդ գանտիլլի 33
12 — Իւսկ. գուզկ. (բացի ուրբթ. և շբթէ) 15

Ամէն ուրբաթ օր ժամ 3 4ին կամուրջէն շոգ. մը եկնելով Իւսկ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիքէօյ, Գանտիլ. Ա. Հիսար. Գանլը. Չպուքլի, Բ. Պաշճէ. Պէյքօզ, Թարապիա, Պէյիւքտէրէ, Մեզարպուրնու:

Ամէն ուրբաթ իրիկուն ժամ 10 40ին Մեզարպուրնուէն շոգենաւ մը եկնելով պէօյք. պէյգ. չուպլ. գանլ. ա. հիսար չէնկ. պէյլ. և իւսկիւտարի նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջ պիտի գայ:

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

1 40 Հարէմէն Սալաճագ (բացի կիրակիէ)
4 15 » » (բացի ուրբաթէ)
10 40 » » (բացի ուր. և կիր. օրէ)
11 25 » » (ուր. և կիր. ժ. 10 45ին)
1 15 կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բացի կիր.է)
3 45 կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բացի ուր.է)
10 10 կամուրջէն Հարէմ (բացի ուրբաթ և կիրակի օրերէ)
11 10 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (կիրակի և ուրբաթ օրերը ժ. 10 30ին):

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԷԼԼԷՍԻ
ԵՒ
ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՑ ԺԱՄԵՐԸ

3 15 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
4 45 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
4 — Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
5 35 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար

Ծան.— Օդը մեգամած եղած ատեն շոգենաւք իրենց գնացած տեղը պիտի մնան:

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Իւսկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Իւսկիւտար	
11 —	——	11 20	
11 30	——	11 50	
12 — Պէշիք.		12 10 Պէշի.	
12 30		12 40	
1 —	7 05	1 20 Պէշք.	7 10
1 30	8 — Պէշի.	1 50	8 15 Պէշիք
2 —	8 20 Վ.ոս.	2 15	9 5
2 30	8 50 Պէշի.	3 05	9 50
3 —	9 30	3 45 Վ.ոս.	10 15
3 15 Ֆերպ.	10 — Ֆերպ	3 20 Պէշի.	10 30 Ֆերպ
3 30	10 15 Պէշի.	4 20	10 40 Գզ.*
4 —	10 40	4 — Ֆրպ.	11 —
4 35 Վ.ոս.	11 — Գուզ.	5 — Պէշք.	11 30 Ֆրպ.
5 30	11 — Ֆերպ	5 10 Վ.ոս.	11 20
5 45 Ֆերպ.	11 20	5 45 Պէշք.	11 50
5 55	11 40	5 35 Ֆրպ.	12 Գզ.*
6 30 Պէշիք.	12 5	6 25 Պէշիք.	12 10

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իւսկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Իւսկիւտար	
11 —	7 — Պէշք.	11 20	6 25 Պէշք.
11 45	8 — Պէշք.	11 45	7 10
12 30	8 —	12 30 Պէշք.	8 20 Պէշք.
1 15	8 20 Վ.ոս.	1 15	9 5
2 —	9 — Պէշք.	1 50 Պէշք.	9 45
2 45	9 30	2 45	
3 20	10 — Ֆրպ.	3 15 Պէշք.	10 15 Պէշք.
3 15 Ֆրպ.	10 15 Պէշք.	3 45 Վ.ոս.	10 30 Ֆերպ
4 — Պէշք.	10 40	4 — Ֆրպ.	10 40
4 35	11 Ֆրպ.	4 30 Պէշք.	11 30 Ֆերպ
4 45 Ֆրպ.	11 10	5 — Վ.ոս.	11 20
4 15	11 45	5 30 Պէշք.	11 40
6	12 5	5 35 Ֆրպ.	12 10

*Այս երթեւեկութիւն ուրբաթ շաբաթ եւ տօն օրերը տեղի չպիտի ունենայ: